

ΣΩΤ. ΓΚΟΤΖΑΜΑΝΗ

ΚΑΤΟΧΙΚΟΝ ΔΑΝΕΙΟΝ
ΚΑΙ
ΔΑΠΑΝΑΙ ΚΑΤΟΧΗΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 1954

Τὰ πρό τῆς συμβάσεως τοῦ Μαρτίου

Με τὴν εἴσοδον τῶν ξένων στρατευμάτων ἐν τῇ χώρᾳ μας ἐδημιουργήθη αὐτομάτως τὸ ζήτημα τῆς συντηρήσεως αὐτῶν. Ζήτημα σοβαρώτατον ἀπὸ ἀπόψεως ἐπισιτιστικῆς, διότι εἰς τὴν κατεστραμμένην ἐκ τοῦ πολέμου Ἑλλάδα προσετίθεντο νέοι καταναλωταί. Ἀπὸ ἀπόψεως οἰκονομικῆς, διότι ἡ μικρὰ καὶ πτωχὴ Ἑλλάς ὑποχρεοῦτο κατὰ τοὺς διεθνεῖς νόμους νὰ ἐξέσθῃ τὰ μέσα πρὸς κάλυψιν τῶν δαπανῶν τῶν κατακτητῶν. Τὰ ξένα στρατευματα ἔλυσαν κατ' ἀρχὰς τὸ οἰκονομικὸν ζήτημα, κατὰ τὸν ἀπλούστερον καὶ πρακτικώτερον δι' αὐτὰ τρόπον, θέσαντα εἰς ἀναγκαστικὴν κυκλοφορίαν τὰ μέσα κατοχῆς καὶ τὰς λιρέτας τοῦ Αἰγαίου. Διὰ τῶν νομισμάτων τούτων ἐπροηγήθηον τὰ εἰς αὐτὰ ἀναγκαιοῦντα πράγματα. Ἡ ἀθρόα ὅμως καὶ ἀνεξέλεγκτος κυκλοφορία τῶν ξένων νομισμάτων, τὰ ὅποια, εἰρησθῶ ἐν παρόδῳ, οὐδεμίαν εἶχον κυκλοφορίαν εἰς τὰς οἰκείας χώρας, Γερμανίαν καὶ Ἰταλίαν, ἐδημιούργησεν δικαιολογημένον πανικὸν καὶ πλήρη νομισματικὴν ἀναρχίαν. Κληθεὶς ἀπὸ τὸν ἀείμνηστον Τσολάκογλου, ἓνα ὀλόκληρον μῆνα μετὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς κυβερνήσεώς του, ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ἀπόδοσίν μου ἐκ τῆς φυλακῆς, ὅπου ἐκρατοῦμην μετὰ τὴν μεταφορὰν μου ἐξ Ἀνδρου τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ Μαΐου 1941, νὰ ἀναλάβω τὸ ὕπουργεϊον τῶν Οἰκονομικῶν ἔστρεψα ἀμέσως καὶ κατὰ πρῶτον τὴν προσοχὴν μου πρὸς τὸ νομισματικὸν ζήτημα, με ἀντικειμενικὸν σκοπὸν νὰ θέσω τέτρα μὲν εἰς τὴν δημιουργηθεῖσαν σύγχυσιν καὶ ἀναρχίαν. Μετὰ πολλὰς διυπραγματεῦσεις ἐγένετο τὴν 18ην Ἰουλίου 1941 συμφωνία βάσει τῆς ὁποίας ἀπεσύρθησαν τῆς κυκλοφορίας τὰ ξένα νομίσματα, ἔξαγορασθέντα παρὰ τῶν ἰδιωτῶν ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀπηγορευθῆ πᾶσα περαιτέρω κυκλοφορία αὐτῶν, ἀναλαβούσης τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος νὰ παρέχῃ τὰ μέσα πληρωμῶν.

Μετὰ τὴν συμφωνίαν ἔπαισαν νὰ λειτουργοῦν τὰ ξένα νομισματοκοπεῖα. Εἴμεθα εἰς θέσιν πλέον νὰ παρακολουθῶμεν τὰς δαπάνας τῶν ξένων καὶ τὸ ὕψος τῆς κυκλοφορίας. Μετὰ τὴν ρύθμισιν τοῦ νομισματικοῦ, προσέβαλε πλέον τὸ ζήτημα. Ποῖα ἔπρεπε νὰ εἶναι αἱ Δαπάναι Κατοχῆς, πῶς θὰ περιορίζοντο αὐταὶ ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς οἰκονομικῆς ἀντοχῆς τῆς χώρας. Ἦτο ἐπόμενον οἱ μὲν ξένοι νὰ ζητοῦν ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερα, ὁ δὲ Ἕλληνας ὕπουργος καὶ δίδῃ ὅσον τὸ δυνατόν ὀλιγώτερα. Καθημερινῶς ἐδημιουργεῖτο ἀγῶνος καὶ σκληρὸς ἀγὼν, ὃχι πάντοτε χωρὶς προσωπικοὺς κινδύνους, ὁσάκις ἡ ἄρνησις εἰς τὰς προβαλλομένας ἀξιώσεις προσελάμβανε μορφήν ἀνιδρώσεως εἰς τὰς ἀνάγκας καὶ τὰ σχέδια τὰ πολεμικά. Ἀυστυχῶς ὁ συνεχὴς αὐτὸς ἀγὼν, ἀπὸ κομματικὴν ἐμπάθειαν καὶ ἄγνοιαν, ἀπὸ ἀπερισκεψίαν τῆς ἁστικῆς τάξεως, ἀπὸ ἀσυνειδησίαν καὶ ἀτολίμιαν δικαστικῶν τινῶν, ἐχαρακτηρίσθη ὡς συνεργασία μετὰ τοῦ ἐχθροῦ. Ἐπιφυλοσώμενος νὰ δώσω ἐν καιρῷ εἰς τὴν δημοσιότητα ὅλα τὰ στοιχεῖα ἐν λεπτομερείᾳ, ἐξ ὧν νὰ κρίνῃ ἡ ἱστορία καὶ τὸ ἔθνος τὸ ἔργον τῆς περιόδου ἐκείνης, περιορίζομαι σήμερον εἰς οὐσιώδη τινὰ στοιχεῖα, ἐξ ὧν νὰ πληροφορηθῇ ὁ ἀναγνώστης ἐπὶ ποίας βάσεως ἔθεσα ἀπὸ τὴν πρώτην στιγμήν τὴν πρὸς τὰς ξένας ἀξιώσεις ἀντίδρασιν καὶ ἀντεργασίαν μου.

Εἰς τὸ ἀπὸ 22ας Σεπτεμβρίου 1941 ἀριθ. ἐμ. πρωτ. 2055 ἐγγραφόν μου πρὸς τὰς Ἀρχὰς Κατοχῆς ἔλεγον «Σπειδῶ νὰ κρούσω τὸν κώδωνα τοῦ κινδύνου καὶ νὰ ἐπικαλεσθῶ ἀμέριστον τὴν προσοχὴν τόσο τῶν Ἀρχῶν Κατοχῆς ὅσον καὶ τῶν κυβερνήσεων τοῦ Ἄξονος, πρὶν συντελεσθῇ ἡ πλήρης οἰκονομικὴ κατάρρευσις τῆς χώρας, συνέπεια τῆς ὁποίας θὰ εἶναι ἡ

κοινωνική και διοικητική εξάρθρωσις, ἡ ἐξαθλίωσις τοῦ βίου τῆς μικρᾶς Ἑλλάδος». Ἐπικαλούμενος καὶ προηγούμενα ἔγγραφα μου καὶ πίνακας, παρκαίλων νὰ ἐξετασθῶσιν μετ' εὐμενείας αἱ κάτωθι προτάσεις μου.

1) Νὰ παρκαλιθῶσιν τὰ Ἀρχηγεία τῶν Στρατιῶν νὰ ἐκδώσωσι διατάγας καὶ ὁδηγίας πρὸς ὅλας τὰς μονάδας νὰ περιορισθῶσι τὰ ἐξοδα εἰς τὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα διὰ μίαν μὴ μόνιμον στρατιωτικὴν διαμονήν.

2) Νὰ μὴ ἀπομακρύνονται ἀπὸ τὰς τοπικὰς συνθήκας ἐργασίος κατὰ τὴν πληρωμὴν τῶν παρεχομένων εἰς τὰ στρατεύματα τοῦ Ἄξονος ὑπηρεσιῶν (μισθοί, ἡμερομίσθια κλπ.).

3) Ὅλα τὰ ἔργα, ἐκτελούμενα καὶ διατασσόμενα, νὰ μὴ ἀπομακρύνονται ἀπὸ τὰ ὄρια τῆς δυναμικότητος μιᾶς μικρᾶς καὶ πτωχῆς χώρας. κατὰ δὲ τὴν ἐκτέλεσιν νὰ μὴ παραμελῶνται, ὑπὸ διαφόρους προφάσεις καὶ προσχήματα, οἱ νόμοι καὶ σχετικοὶ κανονισμοὶ ἐν ἰσχύει παρ' ἡμῖν. Παρεκάλουν ἐπίσης αἱ δαπάναι τῶν ὑπ' ἀριθμ. 1.2.3. παραγράφων νὰ πραγματοποιηθῶσιν ἐκ συμφώνου μὲ τὰς ἀρμοδίας ἑλληνικὰς ὑπηρεσίας καὶ κατόπιν ἐγκεκριμένης μελέτης.

4) Νὰ διαιρεθῆ ὁ ἐν Ἑλλάδι στρατὸς εἰς δύο κατηγορίας, εἰς στρατὸν κατοχῆς, ἀναγκαῖον διὰ τὴν ἀσφάλειαν καὶ δημοσίαν τάξιν, καὶ εἰς στρατὸν διὰ γενικωτέρας ἀνάγκας καὶ σκοποὺς καθαρῶς στρατιωτικὸς καὶ πολεμικὸς. Μόνον αἱ δαπάναι τῆς πρώτης κατηγορίας νὰ βαρύνωσι τὸ Ἑλληνικὸν Δημόσιον, διότι «εἶναι ἀδύνατον, ἔγραφον, αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τὸ γεγονός ἢ πτωχὴ καὶ μικρὰ Ἑλλάς νὰ ἀνθέξῃ οἰκονομικῶς, εἴαν θὰ ἐπρόκειτο νὰ ἐπιβαρυνθῆ μὲ ὅλας τὰς δαπάναις τοῦ στρατοῦ τοῦ Ἄξονος, τὰς ἀναγκαῖαις διὰ σκοποὺς πολεμικοῦ ἐν τῇ νοτιοανατολικῇ ταύτῃ γωνίᾳ τῆς Εὐρώπης, τοσοῦτ' ἄλλο καθόσον ἡ διάρκεια τῶν γεγονότων τούτων δὲν φαίνεται καὶ πολὺ σύντομος».

5) Νὰ σχηματισθῆ ἐπιτροπὴ Ἰταλο-Γερμανικὴ μὲ τὴν ἐντολήν νὰ ἐξετάσῃ μετ' ἡμῶν τὴν οἰκονομικὴν καὶ δημοσιονομικὴν κατάστασιν τῆς Ἑλλάδος ἐν τῷ συνόλῳ τῆς, διὰ νὰ καθορισθῶσι σαφῶς τὰ περιθώρια ἐντὸς τῶν ὁποίων ἡ οἰκονομία καὶ ὁ προϋπολογισμὸς θὰ ἠδύναντο νὰ ἀντικρῦσωσι τὰς Δαπάναις Κατοχῆς, χωρὶς νὰ ἐπέλθῃ ἡ πλήρης ἀποσύνθεσις τοῦ Κράτους καὶ περιελθῇ ὁ λαὸς εἰς τὴν ἀθλιότητα καὶ τὴν πείναν».

Ἐκ τοῦ ἔγγραφου τούτου, τὸ ὁποῖον ἐπιλέγω μεταξὺ τῶσων ἄλλων καὶ ἐνδεικτικῶς μόνον παραθέτω, σαφῶς συνάγεται ἡ κατεϋθύνσις τῶν προσπαθειῶν μου. Νὰ περιορισθῶσι τὰ ἐξοδα κατὰ τὸ δυνατόν καὶ τούτα νὰ μὴ βαρύνωσι τὴν μικρὰν Ἑλλάδα, εἰμὴ ἐν ἀναλογία πρὸς τὰς οἰκονομικὰς καὶ δημοσιονομικὰς δυνατότητας τῆς χώρας. Ἐπὶ τῆς κατεϋθύνσεως ταύτης ἐσυνεχίσθη ἀγὼν ἀτέρμων, ὁ ὁποῖος πλειστάκις ἐλάμβανε δι' ἐμὲ ἐπικινδύνους φάσεις. Ὑπομνήματα, πίνακες, πεισματώδεις συζητήσεις, ἀρνήσεις, διεδέχοντο ἀλλήλας διὰ τὴν ἄμυναν τῶν συμφερόντων τοῦ ἀτυχοῦς ὑπὸ κατοχὴν λαοῦ.

Κατὰ Ὀκτώβριον 1941 ἐστάλη εἰς Ἀθήνας ὑπὸ τῆς Γερμανικῆς Κυβερνήσεως ὁ κ. Κλόντιους, διευθυντὴς τῶν οἰκονομικῶν σχέσεων τῆς Γερμανίας μὲ τὰ ὑπὸ κατοχὴν Κράτη πρὸς ἐπιτόπιον μελέτην τῆς καταστάσεως. Μετ' αὐτοῦ ἔσχον πολλὰς συνομιλίας τῶν ὁποίων τὸ νόημα καὶ τὸ περιεχόμενον συνοψίζονται εἰς τὸ ἀπὸ 15/10/41 ἀριθ. πρωτ. ἐμπ. 2127 ἔγγραφόν μου καὶ τὰ συνημμένα ἀντίγραφα ὅλης τῆς μετὰ τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἀρχῶν Κατοχῆς ἀλληλογραφίας μου. Διὰ τοῦ ἔγγραφου ἐζήτησαν ἐκτὸς τῶν οἰκονομικῶν νὰ διακανονισθῆ τὸ πρὸς ἡμᾶς χρέος, ὥστε νὰ ἐπέλθῃ ἐλάφρυνσις τῶν βαρῶν καὶ τῶν ἐξ αὐτῶν συνεπειῶν.

2) Αί πληρωμαί ἐν Ἑλλάδι νὰ διακανονίζονται κατὰ τρόπον ἐπιτρέποντα νὰ σταματήσῃ πᾶσα περαιτέρω ἐκδοσις χαρτονομίσματος.

3) Νὰ ληφθῶσι ἐπιγόντως μέτρα διὰ τὸν ἐπισιτισμὸν τῆς χώρας, διὰ νὰ σταματήσῃ καὶ ἡ τύσον ἐπιχειρήσεως ἐπιηραΐζουσα τὴς δημοσίας δαπάνας καὶ τὴν κυκλοφορίαν ἀνοδος τῶν τιμῶν.

4) Νὰ διακανονισθῶσι αἱ ἑξακτέα ποσότητες τῶν προϊόντων μας, ἰδίᾳ καπνοῦ, σταφυίδος, ἐλαίου κ.τ.λ. καὶ νὰ ἀφειῶσι διὰ τὴν ἐπιτόπιον καταναλωσιν ἀρκεταὶ ποσότητες.

5) Νὰ ἀφειθῆ ὄρισμένοι ἀριθμὸς πλοίων, ἀρκετῆς συνολικῆς χωρητικότητος καὶ ἐλεύθερον πάσης ἐπιτάξεως.

6) Νὰ ὀργανωθῆ καὶ τεθῆ τὸ ταχύτερον εἰς ἐφαρμογὴν πολυμερὲς Κληρικῆ μεταξὺ ἡμῶν καὶ τῶν ὑπὸ κατοχὴν χωρῶν τοῦ Ἀξονος, ἀφ' ἑνὸς μὲν διότι διὰ μόνων τῶν ἐξ Ἰταλίας καὶ Γερμανίας εἰσαγωγῶν δὲν ἦτο δυνατόν νὰ καλυφθῶσι αἱ εἰς δραχμῆς δαπάναι τῶν ἑξῆων ἐν Ἑλλάδι, ἀφ' ἑτέρου διότι ἡ χώρα διὰ τὸν ἐπισιτισμὸν τῆς εἶχε ἐπιτακτικὴν ἀνάγκην εἰσαγωγῶν καὶ ἄλλοθεν. Τὸ ἔγγραφον κατέληγε μὲ ἔντονον διαμαρτυρίαν «διότι αἱ δαπάναι ἦσαν ὄχι μόνον πέραν τῶν πόρων τῆς κατεχομένης χώρας, ὡς ὀρίζουν οἱ διεθνῶς ἀποδεκτοὶ κανονισμοὶ δικαιωμάτων καὶ ὑποχρεώσεων μεταξὺ κατέχοντος καὶ κατεχομένου, ἀλλὰ καὶ πέραν πάσης οικονομικῆς δυνατικότητος».

Ἡ Συμφωνία τοῦ Μαρτίου 1952.

Ἐπὶ τῆς βάσεως αὐτῆς ἠγωνιζόμεθα ἐπὶ μῆνας. Εὐτυχῶς ὁ ἀγὼν δὲν ἔμεινε ἄνευ ἀποτελέσματος. Αἱ Δυνάμεις τοῦ Ἀξονος μᾶς ἐκοινοποίησαν κατὰ Μάρτιον 1942 τὰς ἐν Ρώμῃ ληφθεῖσας ἀποφάσεις των, αἱ ὁποῖαι κατ' οὐσίαν ἦσαν ἡ ἀποδοχὴ τῶν ἀπόψεών μας. Τὰ ἔξοδα κατοχῆς διηρέθησαν, ὡς ἡμεῖς ἐπιμόνως ἐζητοῦμεν, εἰς δύο κατηγορίας. Μικρὸν ποσὸν 1500 ἑκατ. μηνιαίως θὰ ἐβάρυνε τὴν Ἑλλάδα. Ὅλα τὰ ἄλλα ἔξοδα ἐβάρυναν τὴν Γερμανίαν καὶ Ἰταλίαν, θὰ ἐκαλύπτοντο δὲ ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος διὰ προκαταβολῶν εἰς χρέωσιν τῶν ἀξονικῶν κυβερνήσεων, ἀναλόγως τῶν ὑπ' ἑκατέρως ἀναλήψεων. Τὸ μόνον μειονέκτημα τῆς συμφωνίας ταύτης ἦτο ὅτι ἡ ρύθμισις τοῦ λογαριασμοῦ τῶν προκαταβολῶν θὰ ἐγίνετο ἀργότερον.

Εἰς τὸν ἐπισιτιστικὸν τομεᾶ αἱ ληφθεῖσαι ἀποφάσεις ἐδικαίωσαν τὸν ἀγῶνα μας. Αἱ δυνάμεις τοῦ Ἀξονος ἀνέλαβον τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἀποστέλλουν τρόφιμα, πρώτας ἕλας, καύσιμα δι' ἰδίων μεταφορικῶν μέσων ἐπὶ τῶν ὁποίων εἶχε ἤδη ἐπέλθῃ συμφωνία. Ἀπγορευθῆ ἐπίσης ἐξαγωγή εἰς Γερμανίαν καὶ Ἰταλίαν προϊόντων, ἐκ τῆς νέας καὶ παλαιᾶς ἐσοδείας, χορησίμων διὰ τὴν διατροφὴν τοῦ πληθυσμοῦ, ὡς ξηρῶν καρπῶν, ἐσπεριδοειδῶν, ἐλαιῶν, χαρουπιῶν κλπ. Ἡ ἐξαγωγή ἐλαιολάδου περιορίσθη εἰς τὰς προπολεμικῶς ἐξαγομένας ποσότητας, οὕτως ὥστε νὰ παραμῆνῃ ἐν τῇ χώρᾳ ἡ ἀναγκαία διὰ τὴν διατροφὴν τοῦ λαοῦ ποσότης.

Ἡ Συμφωνία τοῦ Μαρτίου 1942, ἣς τὸ κείμενον δημοσιεύεται ἐν παραρτήματι, ἀνεκούφισε, ὡς ἦτο ἐπόμενον, τὰ μέγιστα τὴν θέσιν μας. Πρῶτον διότι ἀνεγνωρίζετο ἐπίσημως ὑπὸ τῶν κατακτητῶν ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν καὶ δίκαιον νὰ ἀναλάβῃ ἡ Ἑλλάς εἰς βάρους τῆς ὅλα τὰ ἔξοδα κατοχῆς. Ἀεύτερον διότι ἀνεγνώριζον τὴν ὑποχρεώσιν νὰ φροντίσουν διὰ τὸν ἐπισιτισμὸν τῆς χώρας. Δὲν ἔχω ἐν προκειμένῳ ἀκριβεῖς πληροφορίας. Ἐξ ὅσων ὅμως γνωρίζω, μοῦ φαίνεται, εἶμαι ὁ μόνος κατοχικὸς ἐν Εὐρώπῃ ὑπουργὸς ἐπιτυχῶν διὰ τὴν χώραν του τοιοῦτον εὐνοϊκὸν διαχωρισμὸν τῶν

ξόδων κατοχής. Μετά την εϋνοϊκήν ταύτην τροπήν τοῦ ζητήματος τῶν δαπανῶν κατοχής ἔμενε πρὸς λῦσιν ὁ τρόπος τοῦ διακανισμοῦ τοῦ λογαριασμοῦ τῶν προκαταβολῶν διότι αὐτα, ὅσον καὶ ἂν ἦσαν εἰς βάρος τῶν ξένων, διὰ τοῦ ὄγκου των ἦτο δυνατόν νὰ ἀνατρέψωσι τὴν οἰκονομίαν τῆς χώρας.

Ἐν τῷ μεταξύ εἶχον ἀξησηθῆ αἱ ἀρμοδιότητες μου διότι τὴν 24 Μαοῦ 1942 ἐπὶ ἤλθε οὐσιώδης μεταβολὴ εἰς τὴν σύνθεσιν τῆς κυβερνήσεως. Εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Οἰκονομικῶν ἀνετέθησαν ὅλα τὰ παραγωγικὰ ὑπουργεῖα. Γεωργίας, Ἐμπορίου καὶ Βιομηχανίας, Ἐργασίας, Ἐπισιτισμοῦ ὥστε νὰ ἐπέλθῃ συγκέντρωσις καὶ συντονισμὸς τῶν δημοσιονομικῶν ζητημάτων, τῆς παραγωγῆς καὶ διανομῆς τῶν ἀγαθῶν εἰς τὸ αὐτὸ πρόσωπον. Ἐπὶ τῆς κεντρικῆς αὐτῆς ἰδέας ἐδημιουργήθη μεταπολεμικῶς παρ' ἡμῖν τὸ Ὑπουργεῖον Συντονισμοῦ. Δὲν γνωρίζω εἴν καὶ κατὰ πόσον ὀρθῶς καὶ ἐπιτυχῶς ἀντεγράφη ἡ βιασικὴ μου ἐκείνη σκέψις, ἡ ὑπαγορευθεῖσα ὑπὸ τῶν τότε ἐκτάκτων καὶ σοβαρωτάτων περιστάσεων. Πάντως ὁ μηχανισμὸς αὐτοῦ, ἡ ἀποδοτικότητα, ἡ ταχύτης περὶ τὴν σύλληψιν καὶ ἐκτέλεσιν πόρρω ἀπέχουσιν.

Αἱ εὐρύτεραι ἀρμοδιότητες ἐδημιούργησαν μείζονας εὐθύνας. Δὲν εἶναι ὅμως ἐδῶ ὁ χώρος νὰ ὁμιλήσω περὶ τῶν ἄλλων μέτρων τὰ ὅποια ἔλαβον ὡς Πανεπουργὸς τῶν πέντε ὑπουργείων. Ταῦτα θὰ ἐκτεθῶσι ἐν καιρῷ. Εἶναι, εὐτυχῶς, ἐν πολλοῖς γνωστά, ὅπως καὶ γνωστὴ εἶναι ἡ βελτίωσις τῆς ὅλης ἐπισιτιστικῆς καταστάσεως μετὰ τὸν ἀπαισιον χειμῶνα τοῦ 1941. Οἱ ἀναγνώστια θὰ ἐνθουσιῶνται καὶ δύνανται νὰ συγκρίνωσι τὸν τότε τιμάρθμον μὲ τοὺς μετέπειτα καὶ τὸν σημερινόν. Μόνον ἐνδεικτικῶς ἀναδημοσιεύω ἀπὸ τὰς τότε ἐφημερίδας μικρὰ ἀποσπάσματα, τυχαίως σήμερον ἐυρισκόμενα εἰς χεῖρας μου :

ΕΥΦΙΩΝΑ.—Τὴν παρατηρηθεῖσαν κατ' αὐτὰς πτώσιν τῶν τιμῶν τῶν τροφίμων ἠκολούθησε αὐτομάτως καὶ πτώσις τῶν τιμῶν τῶν ὑφασμάτων καὶ ὑποδημάτων ὑπολογιζομένην εἰς 30—50%/. Ἄλλὰ καὶ κάτι ἄλλο συνέβη. Οἱ κύριοι ἔμποροι, οἱ ὅποιοι ἐπὶ μῆνας τώρα ὠρκίζοντο ὅτι εἶχον ἐξαντλήσῃ τὰ ἐμπορεύματά των, ἐκθέτουσιν τώρα εἰς τὰς προθήκας των ὑφάσματα καὶ ὑποδήματα, τὰ ὅποια διαφημίζουσιν διὰ πινაკίδων ὡ. εὐσωπαϊκά, προπολεμικά καὶ τὰ τοιαῦτα, ὡσάν νὰ ἐσταμάτησε ὁ πόλεμος διὰ νὰ εἰσάγουν αὐτοὶ ἐμπορεύματα ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ Ἐνῶ πρό τιμος ὑπεδέχοντο μὲ βλοσυρότητα τοὺς πελάτας, τώρα ἤρχισαν νὰ ὑποκλίνωνται, νὰ μειδιῶν καὶ νὰ παρακαλοῦν. Εὐρισκόμεθα δὲ ἀκόμη εἰς τὴν ἀρχήν.
«ΠΡΩΤΗΝΟΣ ΤΥΠΟΣ» 18-11-42

ΑΝΤΙΣΤΡΩΦΗ ΟΡΩΝ.—Εἰς μίαν γωνίαν τῆς πλατείας Συντάγματος εἶχεν ἐγκάσταταθῆ χθὲς κάποιος μικροπωλητῆς μὲ ἓνα ὀλόκληρον σάκκον λευκο φασόλια. Τὰ ἐπώλει βέβαια ὄχι ἀκριβῶς. Οἱ διαβάται ὁμως ἀντιπαρήρχοντο λέγοντες του, ὅτι «αὐριον θὰ τὰ προσφέρῃ φθινότερα» καὶ οὕτω καθεξῆς. Αὐτὰ παθαίνουν τώρα εἰ μαυραγορίται. Παρακολουθοῦν μὲ δέος τὴν πτώσιν τῶν τιμῶν καὶ ἐνῶ ἄλλοτε ἔσπερε νὰ παρακληθοῦν ἑκατοντάκις διὰ νὰ δώσουν μίαν ὀκτῶ φασόλια, τώρα τὰ παρατσῶσσαν κατὰ σάκκους εἰς τὰ πεζοδρόμια καὶ παρακαλοῦν αὐτοί. Ὁ κόσμος ὁμως εἶναι ἐπιφυλακτικὸς. Εἶναι βέβαιος ὅτι ἡ πτώσις τῶν τιμῶν θὰ συνεχισθῇ.
ΠΡΩΤΗΝΟΣ ΤΥΠΟΣ» 22-11-42

ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΡΟΦΙΜΩΝ.—Ποῦ ἦσαν λοιπὸν κρυμμένα τὰ τόσα τρόφιμα ποῦ κατακλύζουσιν τώρα τὴν ἀγορὰν καὶ τὰ πεζοδρόμια; Ποῦ εὐρέθησαν τόσα λαδοῦ, τόσα μακαρόνια, τόσα ὄσπρια, τόσες πατάτες, ἰοση ζάκχαρις, ὅλα τὰ ἀγαθὰ τοῦ μαγειρείου; Οἱ Μαυραγορίτες εἶναι βέβαιοι ὅτι μὲ πόνον ψυχῆς τὰ ἐκθέτουσιν πρὸς πώλησιν.
«ΠΡΩΤΗΝΟΣ ΤΥΠΟΣ» 25-11-42

ΠΙΝΑΚΙΣ.—Παρατηρεῖται γενικὴ πτώσις τῶν τιμῶν ἡ ὅποια καὶ συνεχίζεται ἀποφασιστικῶς.
«ΠΡΩΤΗΝΟΣ ΤΥΠΟΣ» 27-11-42

Ἡ πίσις διὰ τὸ ζήτημα τῶν δαπανῶν καὶ προκαταβολῶν ἐσυνεχίσθη ἔντονος, γραπτῶς καὶ προφορικῶς καὶ μετὰ τὸν Μάρτιον μῆνα Ταυτοχρόνως ἐπεδιώξα μετὰ πείσματος νὰ συμμετάσχη τὸ ἑλληνικὸν Δημόσιον εἰς τὴν διαχείρισιν τῶν κονδυλίων ὥστε νὰ ἀφαιρεθῇ ἀπὸ τοὺς ξένους καὶ ἡμετέρους λυμαιῶνας τὸ ἑλληνικὸν χρήμα τὸ ἀσύδοτον. Ἐνδεικτικῶς παραθέτω ἀποσπασίματα μόνον ἐκ τοῦ ἐγγράφου μου ἀριθ. ἐμπ. πρωτ. 1018 ἀπὸ 20ῆς 7/42 διὰ τοῦ ὁποίου ἐξήτων ἀπὸ τὰς ἀρχὰς κατοχῆς :

1) «Νὰ διατυπωθῶσι καὶ καθορισθῶσι σαφέστερον οἱ οἰκονομικοὶ καὶ νομικοὶ ὅροι τῶν ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος παρεχομένων προκαταβολῶν αἱ ὁποῖαι, κατὰ τὰς ἐν Ρώμῃ συμφωνίας, ἀποτελοῦσιν ἰδιαίτερον λογαριασμὸν πιστώσεώς μας πρὸς τὰς Δυνάμεις τοῦ Ἄξονος, διότι ὁ καθορισμὸς τῶν ὄρων τοῦ δανείου, ὁ τρόπος τῆς ἀποβέσεως αὐτοῦ θὰ ἐτόνωνε ἠθικῶς καὶ ὕλικῶς ἡμᾶς καὶ θὰ καθίστα ὀλιγώτερον ἐπιζημίους καὶ ἐπικινδύνους τὰς συνεπείας τοῦ πληθωρισμοῦ.

2) Νὰ γίνωνται αἱ δυνατὰ οἰκονομίαι ἐν τῇ ἐκτελέσει τῶν δαπανῶν καὶ νὰ καθορισθῇ τρόπος πληρωμῆς χορηγητῶν καὶ ἐργολάβων, ὁ ὁποῖος νὰ ἐπιτρέπη ἀποφυγὴν συνεχοῦς καὶ ἐκτὸς μέτρου διογκώσεως τῆς κυκλοφορίας. Συνίστων δὲ τὴν πληρωμὴν δι' ἐντόκων γραμματίων, τραπεζιτικῶν πιστώσεων κτλ. ἀντὶ χαρτονομίσματος.

3) Νὰ συμπαρίστανται τὸ ἑλληνικὸν Δημόσιον κατὰ τὴν σύναψιν τῶν συμβολαίων. τὰς δὲ πληρωμὰς πρὸς τοὺς δικαιούχους νὰ διενεργῇ ἀπ' εὐθείας τὸ Δημόσιον Ἰαμείον, πλὴν τῶν μισθῶν τῶν στρατιωτικῶν».

Διὰ τῶν προτάσεων τούτων ἤθελα ὄχι μόνον νὰ ἐπιτύχω οἰκονομίας, ἀλλὰ νὰ διασπάσω τὴν ἀγαστὴν συνεργασίαν ξένων καὶ ἡμετέρων εἰς βάρους τοῦ ἑλληνικοῦ δημοσίου καὶ λαοῦ καὶ νὰ λύσω τὸν βρόχον, τὸν ὁποῖον μερικοὶ κακοὶ καὶ ἐπιτήδαιοι Ἕλληνες, πιθανώτατα αὐτοδιαφημισθέντες κατόπιν ὡς μεγάλοι πατριῶται, εἶχον θέσῃ περὶ τὸν λαὸν τοῦ ἀνεχοῦς ἑλληνικοῦ λαοῦ. Δυστυχῶς εὐρισκόμην συνεχῶς καὶ πάντοτε πρὸ ἀνυπερβλήτων δυσκολιῶν, παρὰ τὴν κατανόησιν καὶ τὰς καλὰς διαθέσεις τῶν πολιτικῶν ἀντιπροσώπων τῶν Δυνάμεων Κατοχῆς. Δι' αὐτὸ ἀπεφάσισα νὰ μεταφέρω τὸν ἀγῶνα ὑπὲρ τῆς μικρᾶς καὶ κατεστραμμένης Ἑλλάδος εἰς τὰς Ἄξονικὰς πρωτενοῦσας, μετὰ τὴν ἐλπίδα ὅτι ἐκεῖ θὰ ἦτο εὐκολώτερον νὰ ἐπιτύχω τοὺς ἐπιδιωκόμενους σκοποὺς.

Αἱ Διαπραγματεύσεις Βερολίνου καὶ Ρώμης

Τὴν ἑσπέραν τῆς 17/9/42. συνοδευόμενος ἀπὸ ἐκλεκτοὺς ὑπαλλήλους τῶν Ὑπουργείων καὶ Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, ἐφθασα εἰς Βερολίνον. Αἱ βάσεις τὰς ὁποίας εἶθεσα εἰς τὰς διαπραγματεύσεις μου, ὡς εὑφαίνεται ἐκ τοῦ ἀπὸ 20/9/42 ὑπομνήματός μου, ἦσαν αἱ ἑξῆς :

Νὰ σταματήσῃ πρῶτον πᾶσι περαιτέρω ἐκδοσις χαρτονομίσματος διὰ νὰ ἀρχίσῃ κατόπιν τὸ ἔργον τῆς νομισματικῆς καὶ οἰκονομικῆς ἐξυγιάνσεως. Διὰ νὰ ἐπιτευχθῇ ὁ βυσικὸς αὐτὸς σκοπὸς ἐπρότεινα :

1) Νὰ γίνῃ παρὰ τῶν Στρατιωτικῶν Ἀρχῶν πᾶσα δυνατὴ οἰκονομία, περιοριζομένων τῶν δαπανῶν εἰς τὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα.

2) Νὰ γίνῃ εἰσαγωγὴ πρῶτων ὑλῶν, σιδήρου, ξυλίας, τιμέντων κτλ. ἀναγκαίων διὰ τὰ στρατευμάτα.

3) Νὰ εἰσάγονται τὰ εἶδη διατροφῆς τῶν στρατευμάτων κατοχῆς (σφαγεία, ὄσπρια κτλ.) καὶ ἐκ γειτονικῶν πρὸς τὴν Ἑλλάδα χωρῶν.

4) Ἡ πληρωμὴ τῶν ἐργαζομένων διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ στρατοῦ νὰ γί-

νεται διὰ τροφίμων καὶ ἄλλων εἰδῶν βιοτικῆς ἀνάγκης εἰσαγομένων ἔξωθεν.

5) Νὰ εἰσάγονται ἔμπορεύματα, τὰ ὁποῖα πωλούμενα εἰς τὴν ἑλληνικὴν κατανάλωσιν νὰ δημιουργῶσι τὰς δραχμὰς ὧν ἔχουσιν ἀνάγκην τὰ στρατεύματα κατοχῆς».

Τὸ ὑπόμνημα κατέληγεν αὐτολεξεί : « Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐλπίζει ὅτι αἱ προτάσεις τῆς, ἀνταποκρινόμεναι πρὸς τὴν πραγματικότητα καὶ τὸ συμφέρον ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, θὰ γίνωσιν ἀποδεκταί, διότι ἄλλως θὰ εἶναι εἰς αὐτὴν ἀδύνατον νὰ συνεχίσῃ τὰς εὐθύνας ἐναντι τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Θὰ ἦτο δὲ λυπηρὸν, ἐὰν ἐξ ἀστοχίας οἰκονομικῶν μέτρων κατεστρέφετο μία μικρὰ χώρα τῆς Εὐρώπης 16 μῆνας μετὰ τὴν λήξιν τῶν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων ἐν αὐτῇ ».

Αἱ πρῶται ἐπαφαί μας ἐν Βερολίῳ ἦσαν λίαν ἐνθαρρυντικαί, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῶν προτάσεων τὰς ὁποίας ὑπέβαλεν εἰς ἡμᾶς ἐγγράφως τὸ Γερμανικὸν Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν.

Προτάσεις τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν Γερμανίας

Βερολίνον 20 - 9 - 42

1) Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἀναλαμβάνει τὴν ὑποχρέωσιν ὅπως ἡ κυκλοφορία μὴ ὑπερβῇ τὰ 160 δισεκατομμύρια.

2) Νὰ ληφθῶν δραστικά μέτρα, ὅσον ἀφορᾷ τὴν φορολογίαν καὶ τὰ κέρδη ἐκ τοῦ πολέμου.

3) Νὰ καθιερωθῇ αὐστηρὸς ἔλεγχος τιμῶν.

4) Διὰ τὸν ἔλεγχον τῶν εἰς τὰς παραγράφους 1 καὶ 3, θὰ ὁρισθῶν σύμβουλοι Γερμανοὶ καὶ Ἴταλοι παρὰ τοῖς οἰκειοῖς Ὑπουργείοις καὶ παρὰ τῇ Τραπεζῇ τῆς Ἑλλάδος, αἱ δὲ ὑποδείξεις των δέον νὰ ἐκτελῶνται.

5) Ἡ Κυβέρνησις ἀναλαμβάνει τὴν ὑποχρέωσιν νὰ θέτῃ εἰς τὴν διάθεσιν τῶν Στρατευμάτων Κατοχῆς τὰ ἀναγκαῖα ὑλικά διὰ πολεμικὰς κατασκευὰς, **ἐφ' ὅσον τὰ ὑλικά ταῦτα εὐρίσκονται ἐν τῇ χώρᾳ**. Τὰ Στρατεύματα Κατοχῆς θὰ δύνανται ἐνδεχομένως νὰ προβαίνουν εἰς ἐπιτάξεις, οὐχὶ ὅμως καὶ εἰς ἀγορὰς διὰ δραχμῶν. Αἱ σχετικαὶ πρὸς τοὺς κατόχους ἀποζημιώσεις θὰ κανονίζωνται ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

6) Αἱ ἀνάγκαι τῶν Στρατευμάτων Κατοχῆς, Ἰταλικῶν καὶ Γερμανικῶν, θὰ καλύπτονται, ἐφ' ὅσον εἶναι δυνατόν, ἐκ Γερμανίας καὶ Ἰταλίας ἢ ἐκ τρίτων χωρῶν. Τὰ τρόφιμα θὰ ἀγοράζωνται ἐν Ἑλλάδι **μόνον ἐφ' ὅσον ὑπάρχουν διαθέσιμα ἐν τῇ χώρᾳ π.χ. φρούτα καὶ λαχανικά**.

7) Αἱ ἀναγκαῖοῦσαι εἰς τὰ Γερμανικὰ καὶ Ἰταλικὰ στρατεύματα δραχμαὶ (δηλ. μισθοί, τρόφιμα, ἐφ' ὅσον θὰ ἀγοράζωνται ἐν τῇ χώρᾳ, ἐνοίκια οἰκημάτων, ἔξοδα κατασκευῶν, ἀποστολαὶ καὶ μεταφοραί, ἐπισκευαὶ πλοίων) θὰ ἐξασφαλίζωνται διὰ προσθέτων ἐξαγωγῶν εἰς Ἑλλάδα ἐκ Γερμανίας καὶ Ἰταλίας.

8) Διὰ νὰ ἐξασφαλισθῇ ἱκανοποιητικὴ ἔμπορικὴ ἀντάλλαγή μετὰξὺ Γερμανίας, Ἰταλίας καὶ Ἑλλάδος, θὰ συσταθῇ μία Γερμανικὴ καὶ μία Ἰταλικὴ Ἑταιρία διὰ νὰ ρυθμίξῃ τὸ σχετικὸν ἔμπόριον.

9) Αἱ Κυβερνήσεις Γερμανίας καὶ Ἰταλίας θὰ φροντίσουν ὥστε αἱ δαπάναι τῆς παραγράφου 7 νὰ περιορισθῶν κατὰ τὸ δυνατόν. Ἐν τούτοις ἀπαραίτητον εἶναι νὰ παρασχεθῇ ἡ ἐγγύησις, ὅτι δὲν θὰ παρεμποδισθῇ ἡ ἐκτέλεσις τῶν ἔργων καὶ τῶν μεταφορῶν.

Πρὸς ἀποσαφήνισιν τῶν σημείων 2 καὶ 3, μετὰ σχετικὰς συζητήσεις, μᾶς ἐστάλη τὸ κάτωθι σημείωμα :

Βερολίνον 23 - 9 - 1942

1) Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἀναλαμβάνει τὴν ὑποχρέωσιν νὰ μὴ αὐξήσῃ τὴν κυκλοφορίαν.

2) Ἡ Γερμανικὴ καὶ ἡ Ἰταλικὴ Κυβέρνησις διὰ παντὸς μέσου θὰ ἐπιδιώξωσιν ὥστε :

α) διὰ τῆς αὐξήσεως τῆς εἰσαγωγῆς εἰς Ἑλλάδα, β) διὰ τοῦ περιορισμοῦ τῶν ἐξόδων των, γ) διὰ τῆς προμηθείας δραχμῶν ἐκ προσθέτων εἰσαγωγῶν νὰ μὴ παραστῇ ἀνάγκη νὰ ζητήσωσι δραχμὰς ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν.

3) Ἐφ' ὅσον παρὰ τὸν ὑπ' ἀριθ. 2 προβλεπόμενον διακανονισμόν ἤθελον ἀπαιτηθῆ ποσὰ εἰς δραχμὰς, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ θέσῃ τὰς δραχμὰς ταύτας εἰς τὴν διάθεσιν ἐξ ἐσόδων (φόροι, ἀφαίρεσιν κερδῶν κλπ.).

4) Ἐφ' ὅσον τὰ ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 3 ἐνδεχομένως διατεθησόμενα ποσὰ κατὰ τὴν γνώμην τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ καλυφθῶσιν ἄνευ αὐξήσεως τῆς κυκλοφορίας, ἡ Τραπεζα τῆς Ἑλλάδος, κατόπιν συνεννοήσεως μετὰ τῶν ἀντιπροσώπων τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Ἰταλίας ἐν Ἀθήναις, θὰ προβῇ εἰς ὑψώσιν τῆς κυκλοφορίας, ἐφ' ὅσον τοῦτο θὰ ἦτο ἀπολύτως ἀναγκαῖον. Ἐν τῇ περιπτώσει ὅμως ταύτῃ ἡ δημιουργία τῆς προσθέτου ταύτης ἀγθραστικῆς δυνάμεως δέον νὰ συντελεσθῇ οὐχὶ διὰ τῆς ἐκδόσεως χαρτονομίσματος, ἀλλὰ δι' ἐξευρέσεως δυνατοτήτων κατ' ἄλλους τρόπους (πληρωμαὶ δι' ἐπιταγῶν, πιστώσεων, χρεωπιστώσεων, ἀνοικτῶν λογαριασμῶν, χρεωπιστωτικῶν Κρατικῶν γραμματίων κλπ.).

Εἰς τὰς προτάσεις ταύτας ἀπήντησα καὶ ἐγγράφως τὴν 24/9/42 καὶ 28/9/42 ὅτι «ἀναλαμβάνω τὴν ὑποχρέωσιν νὰ μὴ αὐξήσω τὴν κυκλοφορίαν πέραν τῶν ὁρίων ἐν ἧ εὕρισκετο, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅτι ὑπὸ τῶν ἀρχῶν Κατοχῆς θὰ ἐφαρμοσθῇ αὐστηρῶς τὸ ἄρθρον 7 τοῦ σημειώματος, δηλαδὴ ὅλαι αἱ ἀνάγκαι τῶν στρατευμάτων θὰ ἰκανοποιῶνται μέσφ δραχμῶν, δημιουργουμένων ἐξ εἰσαγωγῶν συμπληρωματικῶν, δηλαδὴ ἐκτὸς Κληρικῶν ἐκ τῶν χωρῶν τοῦ Ἄξονος ἢ τρίτων, ὥστε οὐδεμία δαπάνη σχετικὴ μὲ τὰς ἀνάγκας τῶν ἐν Ἑλλάδι στρατευμάτων νὰ βαρύνῃ τὸ ἑλληνικὸν Δημόσιον, ἀλλὰ μόνον αἱ κανονικαὶ δαπάναι διοικήσεως τοῦ Κράτους. Ἐπίσης νὰ μὴ ζητηθῶσι κεφάλαια ὑπὸ οἰανδήποτε ἄλλην μορφήν πιστώσεων, προκαταβολῶν, προεξοφλήσεων κλπ. Ὑπὸ τὰς ὡς ἄνω προϋποθέσεις ἡ ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἀνελάμβανε τὴν ὑποχρέωσιν νὰ μὴ προβῇ εἰς οὐδεμίαν ἐκδοσιν χαρτονομίσματος, νὰ ἰσοσκελίσῃ τὸν προϋπολογισμόν, νὰ λάβῃ περιοριστικὰ μέτρα καὶ νὰ ἀσκήσῃ ὅλον τὸν ἀπαιτούμενον ἔλεγγον ἐπὶ τῶν πιστώσεων τοῦ ἔμπορου καὶ ἐν γένει τῆς κινήσεως τῶν κεφαλαίων». Ἐπὶ τοῦ σημείου 3 καὶ 4 τοῦ συμπληρωματικοῦ σημειώματος τῆς χορηγείας δραχμῶν, ἐὰν παρὰ τὰς οικονομίας καὶ τὰς προσθέτους εἰσαγωγὰς παρουσιάζετο ἀνάγκη δραχμῶν, ἀπήντησα ὅτι, ἐφ' ὅσον αἱ δραχμαὶ αὗται κατὰ τὴν γερμανικὴν πρότασιν ἔπρεπε νὰ μὴ προέρχονται ἐκ τῆς Τραπεζῆς Ἑλλάδος ἀλλὰ ἐκ πόρων τοῦ Κράτους, τὴν τοιαύτην περιπτῶσιν τὴν ἐθεώρουν ὅπως ἐξαιρετικὴν καὶ ἔκτακτον, περιοριζομένην εἰς μικρὸν ποσὸν 4—6 δισεκ. δραχμῶν, τὸ ὅποιον θεωροῦμενον ὡς κυμαινόμενον χρέος θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ χορηγηθῇ ὄχι ὑπὸ τοῦ Κράτους ἢ τῆς Ἐκδοτικῆς, δι' ἐκδόσεως νέου χαρτονομίσματος, ὅπερ ἐν τέλει θὰ κατέληγε νὰ ἀνατρέψῃ τὸν ὅρον 1, δηλαδὴ τὴν ὑποχρέωσιν μὴ ἐκδόσεως νέου χαρτονομίσματος, ἀλλὰ ὑπὸ ὁμάδος Τραπεζῶν, τῇ συμπράξει μετὰ Ἰταλικῶν καὶ Γερμανικῶν Τραπεζῶν.

Τὰς γερμανικὰς προτάσεις εὕρισκα ἀρχοῦντως εὐνοϊκὰς καὶ πραγματοποιησίμους, διότι, παρὰ τὰς τότε ἐλλεινὰς συνθήκας, εἶχον ἀναβιβάσῃ διὰ

σειρῶς μέτρων τὰ ἔσοδα τοῦ Κράτους ἀπὸ 13 δισεκατ. τὸ 1941 εἰς 127 δισεκατομμύρια διὰ τὸ 1942/43, μὲ ἔσοδα διοικήσεως περὶ τὰ 132 δισεκατ. Δὲν θὰ μοῦ ἦτο συνεπῶς δύσκολον νὰ σταματήσω τὴν περαιτέρω ἐκδοσὴν χαρτονομίσματος ἢ νὰ περιορίσω αὐτὴν εἰς τὸ ἐλάχιστον, ἐὰν οἱ κατακτηταὶ ἐφήρμοζον πιστῶς τὰς προτάσεις των.

Δυστυχῶς αἱ τὸσον εὐνοϊκαὶ καὶ ἐλπιδοφόρα πρῶται ἐπαφαὶ ἀνετράπησαν κατὰ τὴν τελευταίαν συνάντησιν διὰ λόγους καὶ τῇ παρεμβάσει δυνάμεων καὶ παραγόντων τοῖς ὁποίοις καὶ σήμερα ἀκόμη δὲν δύναμαι νὰ καθορίσω. Πάντως εἶμαι πεπεισμένος ὅτι ἡ μεταστροφή δὲν ὀφείλεται εἰς τὰς ἀρμοδίας πολιτικὰς ἀρχάς, τῶν ὁποίων οἱ σπουδαιότεροι παράγοντες, ὡς ὁ μόνιμος ὑφυπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Weiszaecker, ὁ ὑπουργὸς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας Funk, ὁ ὑποδιοικήτης τῆς Reichsbank, ὅχι μόνον ἔδειξαν πλήρη κατανόησιν, ἀλλὰ καὶ δὲν ἀπέκρουσαν τὴν δυσφορίαν των διὰ τὴν νέαν τροπὴν τῶν διαπραγματεύσεων. Νομίζω ἡ μεταστροφή ὀφείλεται εἰς τὰς στρατιωτικὰς ὑπηρεσίας, αἱ ὁποιαὶ κατ' οὐδένα τρόπον ἐδέχοντο νὰ τοποθετηθῶσιν αἱ δαπάναι ἐντὸς ἐκ τῶν προτέρων καθωρισμένων συμφωνιῶν καὶ νὰ ἴδωσι περιοριζομένην τὴν ἐλευθερίαν, ἣν εἶχον νὰ δαπανῶσι κατὰ τὰς ἐκάστοτε πολεμικὰς ἀνάγκας καὶ συνθήκας. Ἀντιλήφθημι ὅτι αἱ προσπάθειαι μου, λόγῳ τῆς παρεμβλήθεισας ἀντιδράσεως, δυσκόλως θὰ ἦτο δυνατόν νὰ καρποφορήσωσι. Διὰ νὰ ἐνισχύσω τὴν θέσιν μου, τὴν 30ῆν Σεπτεμβρίου, μὲ εὐνοήτους δι' ἐμὲ προσωπικοὺς κινδύνους, ἔκαμα τὸ κάτωθι τηλεφώνημα εἰς Ἀθήνας πρὸς τὸν Πρόεδρον ἀείμνηστον Τσουλόζουλο συνιστῶν νὰ ἀπειλήσῃ παραίτησιν καὶ νὰ ἀρνηθῇ οἰανδήποτε προκαταβολήν:

Βερολίνον 30 Σεπτεμβρίου 1942. Ὡρα 19η.

«Περιμένομεν ὀριστικὰς προτάσεις, μετὰ τὰς ἐπανειλημένους συνεννοήσεις τὰς ὁποίας εἶχομεν. Τὰ πράγματα ἔβαινον κατ' εὐχὴν, ἀλλ' ἀπὸ χθὲς ὑπόσχονται μερικά ἐνδείξεις ὅτι δυνατόν νὰ ζητήσῃ μεταβολὰς εἰς σημεία τινὰ ἴσως οὐσιώδη ἴσως ἐπουσιώδη. Ἀνάγκη εἰς Ἀθήνας τηρηθῆ σταθερὰ γραμμὴ ὅπως ἐδῶ, γνωστοποιουμένου ἐπειγόντως εἰς ἀρμοδίους ὅτι ἐὰν ζητήματα δὲν λυθῶσι κατ' εὐχὴν κυβέρνησις ἀδυνατεῖ συνεχίσει ἔργον. Ἀποφύγετε προκαταβολὰς μέχρις ἀφίξεώς μας.

ΓΚΟΤΖΑΜΑΝΗΣ

(Πρωτότυπον μονογραφημένον καὶ ὑπὸ τῶν κ. κ. Μαρανῆ, Βεναρδῆ καὶ Ἀναστασοπούλου).

Δὲν μοῦ προκύπτει νὰ ἐδόθη συνέχεια ἐν Ἀθήναις εἰς τὰς συστάσεις μου.

Ταυτοχρόνως ἐδήλωσα εἰς τοὺς Γερμανοὺς ὅτι μετὰ τὴν ὑπαναχώρησιν των ἐθεώρουν τετρατισθεῖσαν τὴν ἰσοτολίην μου καὶ ἐζήτησα τὴν θεώρησιν τῶν διαβατηρίων μας διὰ τὴν ἐπιστροφήν. Ἡ ἀρνήσις των ὑπῆρξε ζητή καὶ σταθεροί. Ὑπεχρεώθημεν, μὲ διαφόρους προφάσεις, νὰ συνεχίσωμεν τὰς διαπραγματεύσεις ἐν Ρώμῃ ἀπὸ κοινοῦ πρὸς ἀνεύρεσιν λύσεως ἱκανοποιούσης ἀμφοτέρω τὰ μέρη. Πολυπληθῆς συνοδεία ἀνωτάτων Γερμανῶν λειτουργῶν τοῦ Κράτους μᾶς συνώδευσεν εἰς Ρώμην. Ἐνταῦθα ἡ στάσις μου ὑπῆρξε σαφὴς καὶ σταθερὰ ὅσον καὶ ἐν Βερολίνω. Ὑπεστήριξα ὅτι τὰ εἰς βέρος τῆς Ἑλλάδος ἔσοδα κατοχῆς ἔπρεπε νὰ περιορισθῶσι εἰς τὰ ὄρια τὰ καθωρισθέντα διὰ τῆς συμφωνίας τοῦ Μαρτίου, ὅλα τὰ ἄλλα νὰ καλύπτονται δι' εἰσαγωγῆς ἐμπορευμάτων ἐκ τῶν χωρῶν τοῦ Ἀξονος καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ κατεχομένων. Αἱ διαπραγματεύσεις διήρκεσαν ἀπὸ τῆς 2ης Ὀκτωβρίου μέχρι τῆς 21ης ἰδίου. Περὶ αὐτῶν γράφει στὰ ἀπομνημονεύματά του ὁ τότε ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἱταλίας ἀείμνηστος Τσιάνο καὶ ὁ παρακολουθήσας τὰς διαπραγματεύσεις τότε συνάρχης κ. Μπαλῆς, εἰς τὰ ὑπ' αὐτοῦ κρατηθέντα πρακτικά. Ἐξ αὐτῶν ὁ ἀναγνώστης δύναται νὰ σχηματίσῃ

εικόνα τοῦ ὅλου ἀγῶνος, ὁ ὁποῖος διεξήχθη ἐν Ρώμῃ ἀπὸ ἐλληνικῆς πλευρᾶς. Ἀτιχώως, παρὰ τὴν ἐνδοτικότητα ἀπὸ Ἰταλικῆς πλευρᾶς, παρὰ τὴν ἀναγνώρισιν ἐκ μέρους τῆς γερμανικῆς περὶ τοῦ δικαίου καὶ τῆς ὀρθότητος τῶν ἀπόψεών μας, δὲν κατέστη δυνατόν, διὰ λόγους προβαλλομένους παρὰ τῆς στρατιωτικῆς ἡγεσίας, νὰ καταλήξωμεν εἰς ὠρισμένην συμφωνίαν.

Πρὸ τοῦ ἀδιεξόδου εἰς ὃ περιήλθον αἱ διαπραγματεύσεις αἱ κυβερνήσεις Ρώμης καὶ Βερολίνου κατέληξαν εἰς τὴν ἀπόφασιν νὰ ἀποστείλουν εἰς τὴν Ἑλλάδα εἰδικούς οικονομικούς πληρεξουσίους, μὲ εὐρύτατα δικαιώματα εἰς τὸν οικονομικὸν τομεῖα, μὲ κῆρος καὶ ἀρμοδιότητα νὰ ἐπιβάλουν τὰς ἀποφάσεις τῶν καὶ ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν ἀρχῶν, ὡς τοῦλάχιστον μὲ διβεβήσιον, ἵνα, μετὰ ἐπιτόπιον ἐξέτασιν ἐν συνεργασίᾳ μεθ' ἡμῶν, λάβουν τὰς δεούσας ἀποφάσεις. Ἐδήλωσα ἐνώπιον τῆς ἐπιτροπῆς, ὡς καὶ εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν Τσιάνο, παρόντος τοῦ ἐν Ρώμῃ Γερμανοῦ Πρεσβευτοῦ ἀειμνήστου Φὸν Μάκενσεν, ὅτι τὴν ἀποστολὴν ἐπιτροπῆς ἐθεώρουν ἀναβλητικὴν προσπάθειαν καὶ χρονοτριβὴν, ἐφ' ὅσον δὲν συνήπτετο συμφωνία ἐπὶ ὑποθηκοῦ καὶ κυβερνητικοῦ ἐπιπέδου, διότι τὰ ζητήματά μας δὲν ἦσαν θέματα ἐμπειρογνωμόνων ἀλλὰ «**ΑΡΧΗΣ ΚΑΙ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΝ**». (Questions de Principe et de Gouvernemens). Ἐδήλωσα ἐπίσης ὅτι ἐλάμβανον μὲν ὑπὸ σημείωσιν τὰς καλὰς διαθέσεις, τὴν δῆλωσιν καὶ ὑπόσχεσιν τῶν οικονομικῶν πληρεξουσίων νὰ ἀνεύρουν, μετὰ τὴν ἐπιτόπιον μελέτην, λύσεις συμφώνους πρὸς τὰς ἀπόψεις μας, ὅλλ' ὅτι ἡμῖν ὑποχρεωμένους νὰ ἐπιφυλαχθῶ ἐν ἀναιμονῇ τῶν ἀποτελεσμάτων διὰ νὰ κανονίσω κατόπιν τὴν ὀριστικὴν μου στάσιν.

Ἡ ἀποστολὴ εἰς Βερολίνον καὶ Ρώμην, παρὰ τὰ ἀρνητικὰ ἀποτελέσματα ὡς πρὸς τὸν καθορισμὸν τοῦ ὅριου τῶν Προκαταβολῶν, τοῦ τρόπου τῆς ἐξοφλήσεως αὐτῶν, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἀποτυχοῦσα, διότι ἐλύθησαν δευτερεύοντα μὲν ζητήματα ἀλλὰ σπουδαιότατα, διὰ τὰ ὁποῖα ματαιῶς ἠγωνιζόμεν ἐπὶ μῆνας εἰς Ἀθήνας Ἡ ἀπ' εὐθείας ἐπαφῇ μου μὲ ὑπουργοὺς καὶ ἀνωτάτους λειτουργοὺς, μοῦ ἔδωκε τὴν εὐκαιρίαν νὰ φέρω εἰς γνῶσιν τῶν ἀρμοδίων γυμνὴν τὴν ἐν Ἑλλάδι τραγικὴν κατάστασιν, νὰ περιγράψω τὰς εἰς βάρος μας ἀδικίας, τὰς ὑπερβασίας, τὴν σπιτάλην κτλ. Ἐπέτυχον νὰ ἐκδοθῇ διάταγῃ πρὸς τὰς ἐν Ἑλλάδι στρατιωτικὰς μονάδας, διὰ τῆς ὁποίας κατηγορεῖτο ἡ προγενεστέρα ἀσυδοσία κάθε λοχαγοῦ ἢ λοχιῦ νὰ στρατωνίζεσθαι, ἐπιπλῶν, διασκευάζῃ καταλύματα κατὰ βούλησιν καὶ ἀρέσκειάν του ἢ πρὸς χάριν τοῦ ἰδιοκτητοῦ. Εἰς τὸ ἐξῆς ἀρνητεῖτο ἐγγραφὸς διάταγῃ τοῦ προϊσταμένου τῆς ἐπιμελητείας. Διησφάλισα διὰ τὰς ἐλληνικὰς ὑπηρεσίας τὸ δικαίωμα νὰ ἀπορρίπτουν πᾶσαν αἴτησιν ἀγορᾶς, εἰν εὐρισκεν ἀσυμφῶρους εἰς τιὰς, νὰ ἀντικαθίστῳσι τὰ αἰτούμενα ἀντικείμενα δι' ἄλλον, εἰν ἐπρόκειτο περὶ πραγμάτων ἀπολύτου ἀνάγκης. Διετάχθη ἡ ἀπογραφή τῶν εἰς τὴν κατοχὴν διαφόρων μονάδων εὐρισκομένων ἐπιπλῶν καὶ πραγμάτων διὰ νὰ ἀποφεύγεται δισπραγὴ καὶ ἀποκομιδὴ. Νὰ μὴ γίνεσθαι ἀγορὰ νέων ἐφ' ὅσον αἱ μονάδες θὰ ἠδύναντο νὰ καλύπτῳσι τὰς ἀνάγκας ἀπὸ τὰ ἤδη ὑπάρχοντα. Ἐπέτυχον ἐπίσης κατὰ τὴν μελέτην τῶν ἔργων νὰ παρίσταται ἀρμοδίᾳ ἐλληνικὴ ὑπηρεσία, νὰ μὴ γίνεσθαι ἐναρξὶς πρὸς τῆς συνεννοήσεως μετὰ τῆς ἐλληνικῆς ὑπηρεσίας, νὰ μὴ γίνεσθαι κομμίαι πρόσθετος διαπάνη ἀνευ τῆς ἐγκρίσεως τῆς προϊσταμένης γερμανικῆς καὶ ἐλληνικῆς ἀρχῆς. Κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἔργων νὰ λαμβάνονται ὅλα τὰ μέτρα πρὸς ἐπίτευξιν πάσης δυνατῆς οικονομίας. Νὰ ἐκτελοῦνται ταῦτα ἀπὸ ἐργολάβους ἐπὶ ὠρισμένην τιμῇ, νὰ μὴ ἐπιτρέπεται αὐξήσεις τῶν προϋπολογισθειῶν δαπανῶν (ἐγγραφὸν 21/9/42).

Τὸ σπουδαιότερον καὶ οὐσιαστικώτερον ἐπίτευγμα ἦτο ἡ ὑποχρέωσις ἣν ἀνέλαβον αἱ Στρατιωτικαὶ Ἀρχαὶ νὰ κοινοποιοῦν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν

Οικονομικῶν τὰ ὀνόματα τῶν μετ' αὐτῶν συναλλασσομένων ἐργολάβων καὶ χορηγητῶν, ὡς καὶ τὰς μετ' αὐτῶν συμβάσεις, ἐνῶ πρὶν πεισμῶνως ἤθρονοντο τοῦτο, ὡς μυστικῶν τῶν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων καὶ ἀσύμφορον!!

Διὰ τῶν μέτρων τούτων, ἐκτὸς τῶν οἰκονομικῶν, ἐπεζητήσα καὶ ἐπέτυχα νὰ διασπάσω τὸν κλοιὸν τὸν δημιουργηθέντα εἰς βάρος τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ Δημοσίου διὰ τῆς συνεργασίας ξένων καὶ ἡμετέρων ἐκμεταλλευτῶν, ὥστε νὰ καταστῇ δυνατὸν νὰ εἰσδύσῃ τὸ ἑλληνικὸν Δημόσιον εἰς τὴν διαχείρισιν τῶν παρεχομένων πιστώσεων, εἰς τὰ μυστικά καὶ ἄδρα τῆς συντελουμένης ἀπογυμνώσεως τῆς χώρας.

Τὰ μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν ἐκ τοῦ ταξιδίου μου

Ἐπέστρεψα ἀποφασισμένος νὰ ἐκκαθαρίσω ὅπωςδήποτε τὴν κατάστασιν, νὰ ἐπιτύχω αἰὼν λύσιν ὁριστικὴν ἄλλως νὰ ἀπέλθω. Μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν μου ἐσταμάτησα τὰς Προκαταβολάς, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τῶν συνημμένων ἐγγράφων, ἀπηγόρευσα εἰς τὰ δημόσια ταμεῖα καὶ τὰς Τραπεζὰς νὰ πληθύνουν χορηγητὰς καὶ προμηθευτὰς μέχρι νεωτέρας διαταγῆς μου. Κλαυθμὸς καὶ ὄδυρμὸς εἰς τὰς τάξεις τῶν ἀσυνειδήτων κερδοσκοπῶν καὶ ἐκμεταλλευτῶν τῆς ἑλληνικῆς τραγωδίας. Ἐκινήθησαν πρὸς ὄλας τὰς κατευθύνσεις. Καὶ ἀφροῦ δὲν κατώρθωσαν νὰ μὲ ἀναγκάσουν διὰ τῆς παρεμβάσεως τῶν ξένων νὰ μεταβάλω ἀποφάσεις καὶ τακτικὴν, κατέφυγον εἰς τὰ τοπικά μέσα. Ἐκινητοποίησαν γνωστοὺς καὶ φίλους. Πολιτευτὰ πάσης ὁλκῆς καὶ κόμματος ἀνεβακατέβαιναν τὰς κλίμακας τοῦ ὑπουργείου διὰ νὰ μεσολαβήσουν ὑπὲρ τῶν ἐργολάβων καὶ προμηθευτῶν, οἱ ὅποιοι ἐν τῷ μεταξύ ἐχρησιμοποιοῦν πᾶσαν συκοφαντίαν, διαβολὴν καὶ κακοήθειαν διὰ νὰ παραστήσουν τι μέτρον μου, ὡς σαμποτάρισμα κατὰ τῶν στρατιωτικῶν ἀρχῶν. Ὁ Νοέμβριος τοῦ 1942 ὑπῆρξε δι' ἐμὲ ὁ ἐπικινδυνωδέστερος μῆν, ὁ ἀτυχέστερος διὰ τοὺς συναλλασσομένους, καὶ δυσκολώτερος διὰ τὰς ἀρχὰς κατοχῆς λόγῳ περιορισμοῦ τῆς χρηματοδοτήσεως.

Τὴν πρωΐαν τῆς 30ῆς Νοεμβρίου εἶχα ἐπισημασμένην συνάντησιν μετὰ τὸν οἰκονομικὸν Πληρεξούσιον τῆς Ἰταλίας Ντ' Ἀγκοστίνου διὰ τὸ ζήτημα τῆς χρηματοδοτήσεως. Ἀντέταξα ρητὴν ἀρνησιν εἰς τὰ αἰτήματά του. Ἡ συνάντησις πλειστάκις ἐξήρχετο τῶν ὁρίων τῆς εὐπρεπείας καὶ ψυχραιμίας. Ὁ χωρισμὸς ὑπῆρξε ἀπότομος καὶ ψυχρὸς. Διευμονεύθη ἀμέσως εἰς τὸν προεβουτὴν μετὰ τὴν παράκλησιν νὰ πληροφωρήσῃ τὴν κυβέρνησίν του περὶ τῆς ὀδυνηοῦς ἐντυπώσεως ἣν ἀπεκόμισα ἐκ τῆς συνάντησεως καὶ ἐδήλωσα ὅτι εἰάν ἐπιαναλαμβάνετο θὰ ἔπρεπε ἢ ἐκεῖνον νὰ ἀντικαταστήσῃ ἢ νὰ δεχθῇ τὴν παρτίτησίν μου. Ἐνημέρωσα αὐθημερὸν καὶ τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως κ. Λογοθετόπουλον, εἰς τὸν ὁποῖον ὑπέβαλα καὶ ἐγγράφως τὰς σκέψεις μου ἐπὶ τῆς ὅλης καταστάσεως. Ἐν τῷ ἐγγράφῳ ἔλεγον αὐτολεξεί: «Ἐπειδὴ ἡ Ἑλλάς, διὰ τὰ ἐξῆς μερικὰς ἐλαχίστας πιθανότητας νὰ ἀποφύγῃ τὴν δημοσιονομικὴν χρεωκοπίαν, τὴν κατάρρεσιν τῆς οἰκονομίας καὶ τοῦ νομισματικοῦ συστήματος, δὲν πρέπει νὰ συμμετέχῃ εἰς τὰ ἔξοδα κατοχῆς, ἐπειδὴ οἰαδήποτε ἀνόρθωσις ἔχει ὡς προϋπόθεσιν τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ Δημοσίου πάσης δαπάνης πέραν τῶν τακτικῶν διὰ τὴν λειτουργίαν τοῦ Κράτους, εὗρισκα ὡς μόνην δυνατὴν λύσιν διὰ τὰς συμβιβασθῶσι τὰ συμφέροντα ἀμφοτέρων τῶν μερῶν τὴν παροχὴν ἐκ μέρους ἡμῶν βραχυπροθέσμου δανείου κατ' ἀνώτατον ὄριον μέχρις 20 δισεκατ. δραχμῶν, τὸ ὁποῖον νὰ χρησιμοποιηθῇ ὑπὸ τῶν Ἀρχῶν Κατοχῆς, μέχρις ὀργανώσεως τῆς μεταφορᾶς τῶν

ἐμπορευμάτων διὰ τῶν ὁποίων ἔσπευε εἰς τὸ μέλλον νὰ καλύπτωνται ἐν Ἑλλάδι αἱ ἀνάγκαι εἰς δραχμάς. Τὸ βραχυπρόθεσμον τοῦτο δάνειον, ἡγγυημένον διὰ τῶν μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ τῶν χωρῶν τοῦ Ἄξονος ἀνταλλαγῶν, ἔσπευε νὰ ἐξωφλεῖται ἔστω καὶ εἰς μηνιαίας δόσεις δι' εἰσαγωγῆς ἐμπορευμάτων. Ἐν τῷ αὐτῷ ἐγγράφῳ εἶθετον εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ κ. Προέδρου τὴν παραιτήσιν μου ἐὰν δὲν ἐγίνοντο ἀποδεκταὶ αἱ ἀπόψεις μου. Ἡ κατάσταση εἶχε περιέλθει πλέον εἰς δεϋτάτην σπουδαίαν. Ἐπεβάλετο μία λύσις. Πρὸς τὴν ἐπιτροπὴν κ. Προέδρου ὁμολογήσῃ, ἐτέθη τελείως ἀλληλέγγυος μαζύ μου. Ὅλως ἀπροόπτως ἐκλήθη ἐπειγόντως τὴν 11ην νυκτερινὴν τῆς 1ης πρὸς τὴν 2αν Δεκεμβρίου 1942 εἰς τὸ ξενοδοχεῖον Μεγάλης Βρετανίας, ὅπου ἤϋρον συγκεντρωμένους τοὺς τέσσαρας πληρεξουσίους τῶν Ἀξονικῶν Δυνάμεων καὶ τὸν Πρόεδρον κ. Λογοθετόπουλον. Ἡ συζήτησις ἐπὶ τοῦ φλέγοντος ζητήματος τῆς χρηματοδοτήσεως τῶν δαπανῶν διεξήχθη εἰς τόνον πολὺ ζωηρὸν καὶ ἐπὶ πολλὰς ὥρας. Ὀχρουόμενος ὀπισθεν τῶν ἐν Ρώμῃ καὶ Βερολίνῃ συζητήσεων καὶ ὑποσχέσεων, ὑπομιμνήσκων εἰς τοὺς κ. κ. Πληρεξουσίους ὅτι ἡ ἐντολή των εἶναι ὄχι νὰ αὐξήσουν, ἀλλὰ νὰ ἐλαττώσουν τὰς δαπάνας, ἐν ἀναπροσαρμογῇ πρὸς τὴν ἐν Ἑλλάδι οἰκονομικὴν κατάστασιν, ἀντέτασσαν ἄρνησιν εἰς τὰ αἰτήματά των. Καὶ οἱ ξένοι ὅμως, ἐπικαλούμενοι ὑπεριτάτας ἀνάγκας πολεμικάς, τὴν λόγῳ τῶν πολεμικῶν γεγονότων ἀδυναμίαν νὰ ὀργανώσουν ἐγκαίρως συγκοινωνιακὰ μέσα πρὸς μεταφορὰν ἐμπορευμάτων, ὑποσχόμενοι ταχεῖαν καὶ ὀριστικὴν διαρρυθμίσιν ἐπιθῆς ὡς θὰ τὸ ἐπέτρεπον αἱ περιστάσεις, ἐπέμενον ἀνευδότης εἰς τὰ αἰτήματά των.

Ἡ συζήτησις εἰσελθοῦσα εἰς πλήρες ἀδιέξοδον, ἐφαίνετο τετραμισθεῖσα ἄνευ οὐδενὸς ἀποτελέσματος. Ὅποτε περὶ τὴν 3ην πρωϊνὴν ὁ κ. Ἀλτενμπουργκ καλέσας ἰδιαιτέρως τὸν κ. Λογοθετόπουλον τῷ ἀνεκοίνωσε ἐμπιστευτικῶς ὅτι ἐὰν δὲν ἐπιτυγχάνετο ἐντὸς τῆς νυκτὸς συμβιβαστικὴ λύσις, τὴν ἐπομένην θὰ κατηγοροῦντο αἱ ἑλληνικαὶ ἄρχαί, ἡ Ἑλλάς, ὡς ζώνη ἰταλικῆς ἐπιρροῆς, θὰ ἐτίθετο ὑπὸ ἰταλικὴν διοίκησιν καὶ προτεκτοράτην.

Ὁ κ. Λογοθετόπουλος, τετραμίσας τὴν συζήτησιν μετὰ τοῦ Γερμανοῦ Πληρεξουσίου, με ἐκάλεσε παρ' αὐτῷ καὶ ἐν προφανεῖ συκινῆσει μοῦ ἀνεκοίνωσε τὴν ἐμπιστευτικὴν πληροφορίαν. Συνεζητήσαμεν ἐὰν ἡ προειδοποιήσις ἐσήμαινε ἄπλως ἐκβιασμον ἢ πραγματικότητα. Ἀνασκοποῦντες τὴν ὄλην κατάστασιν ὡς καὶ τὸν τόνον τῶν συζητήσεων ἐκείνης τῆς ἐσπέρας, ἐστάθη ἀδύνατον νὰ ἐξακριβώσωμεν τί ἀκριβῶς συνέβαινε. Πρὸ τῆς ἀβεβαιότητος καὶ ἵνα μὴ χάριν μερικῶν ἑκατομμυρίων δραχμῶν ἴδωμεν τὴν Ἑλλάδα ἰταλικὸν προτεκτοράτην εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν οὔτε ἡ διάρκεια οὔτε ἡ τελικὴ ἐκβασίς τοῦ πολέμου ἦσαν βεβαία καὶ γνωστά, ἀπεφασίσαμεν νὰ συνεχίσωμεν τὴν συζήτησιν, χωρὶς νὰ φανῶμεν ἐπηρεασθέντες ἐκ τῆς προειδοποιήσεως, ἀλλὰ καὶ χωρὶς νὰ διακόψωμεν πρὶν φθάσωμεν εἰς συμβιβασμὸν τῶν ἀπόψεων. Ἐπιναληφθεῖσης τῆς συζητήσεως ἤρξατο καὶ πάλιν ἀνασκόπησις τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τῆς Ἑλλάδος, τῶν ἀναγκῶν τῶν στρατευμάτων, τῶν δυσχερειῶν πρὸς κάλυψιν αὐτῶν δι' εἰσαγωγῶν. Μόνον κατὰ τὰς πρωϊνάς ὥρας ἐφθάσαμεν εἰς τὴν συμφωνίαν, ἡ ὁποία διατυπώται εἰς τὸ ἐν παραρτήματι δημοσιευόμενον πρωτόκολλον. Δι' αὐτῆς ἀπεδέχθημεν, ὡς ἐξήτουν οἱ ξένοι, ὅπως τὸ εἰς βάρος τῆς Ἑλλάδος καθορισθὲν διὸ τῆς συμφωνίας τοῦ Μαρτίου ποσὸν τῶν 1500 ἑκατ. δραχμῶν προσαρμόζεται ὑπὸ μικτῆς ἑλληνο — ἰταλο — γερμανικῆς ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ τιμαριθμοῦ τῆς 14 Μαρτίου 1942, εἰς τὴν ἐκάστοτε ἀγοραστικὴν ἀξίαν

τῆς δραχμῆς, χωρὶς ὅμως ποτὲ καὶ ἐν οὐδεμίᾳ περιπτώσει νὰ ὑπερβῆ τὰ 8 δις. μηνιαίως καὶ συνολικῶς δι' ἀμφοτέρως τὰς δυνάμεις. Τὰς ἐπὶ πλέον ἀνάγκας ἀνελάμβανον οἱ ξένοι τὴν ὑποχρέωσιν νὰ καλύπτουν δι' εἰσαγωγῶν ἐκ τῶν χωρῶν τοῦ Ἄξονος καὶ ὑπὸ κατοχῆν. Μόνον ὅλως ἔξαιρετικῶς καὶ μέχρις ὀργανώσεως τῶν εἰσαγωγῶν ἢ δασάκις ἐκτάκτως λόγῳ μὴ ἐγκαίρου ἀφίξεως ἐμπορευμάτων ἢ ἄλλων ἀνωμαλιῶν ἐσημειοῦτο ἔλλειψις δραχμῶν νὰ ὑποχρεοῦται ἡ ἐλληνικὴ κυβέρνησις νὰ θέτῃ διὰ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ξένων τὰ ἀναγκαιοῦννα ποσὰ εἰς χροσῶσιν τῶν. Ἡ μεταβατικὴ ὅμως αὕτη κατάστασις ἔπρεπε νὰ τερατισθῆ ἐντὸς τοῦ ἐρχομένου τετραμήνου. Διὰ τῆς συμφωνίας ταύτης ἐπειύγχανον ἐπὶ τέλους τοὺς δύο οὐδιώδεις ἀντικειμενικοὺς σκοποὺς. Νὰ σταματήσῃ, ἔστω μετὰ τινὰς μῆνας καὶ μὲ νέας θυσίας, ἡ ὑποχρέωσις τῶν Προκαταβολῶν καὶ νὰ καθορισθῆ ἡ ἐναρξὶς τῆς ἀποσβέσεως αὐτῶν ἀπὸ μιᾶς ὠρισμένης προθεσμίας, τὴν πρώτην Ἀπριλίου 1943. Ἡ νέα σύμβασις ἐλειτούργησε μέχρι τῆς ὁρισθείσης ἡμερομηνίας. Ἀπὸ τῆς πρώτης Ἀπριλίου θὰ ἐτίθετο εἰς ἐφαρμογὴν ἡ συμφωνία τοῦ Δεκεμβρίου. Κατὰ Μάρτιον ὅμως ἤρχισαν καὶ πάλιν νεαὶ βολιδοσκοπήσεις περὶ ἀναγκαίας παρατάσεως τοῦ συστήματος τῶν Προκαταβολῶν, ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι δὲν εἶχε ἄκοιμη καταστῆθὴ δυνατὸν νὰ ὀργανωθῶσι αἱ μεταφοραὶ καὶ λόγῳ ἄλλων τινῶν λεπτομερειῶν. Ἐδήλωσα ρητῶς ὅτι ἠξιοῦν τὸν σεβασμὸν τῶν γενομένων συμβάσεων καὶ ὅτι ὅλως ἔξαιρετικῶς, ἐὰν καὶ ἐφ' ὅσον θὰ ἐβράδυνε ἡ ὀργάνωσις τῶν εἰσαγωγῶν, θὰ ἐδεχόμην, ὡς ἄλλως τε μοὶ εἶχον ὑποσχεθῆ ἐν Ρώμῃ καὶ Βερολίνῳ, τὴν κάλυψιν τῶν προκαταβολῶν διὰ χροσσοῦ, ἢ μεταφορὰ τοῦ ὁποίου δὲν ἐνεφάνιζε οὐδεμίαν δυσχέρειαν. Ἡ λύσις αὕτη, ὅσον καὶ ἂν παρουσίαζε δι' ἡμᾶς μειονεκτήματα, διότι ὑπὸ τὰς τότε συνθήκας ἐνδιέφερε πρὸ παντὸς ἡ εἰσαγωγὴ ἐμπορευμάτων, πάντως ἐνεφάνιζε κάλυψιν δαπανῶν διὰ πραγματικῆς ἀξίας. Ἡ ὁριστικὴ ἀπάντησις μοῦ ἐδόθη διὰ τοῦ σχηματισμοῦ τῆς ὑπὸ τὸν ἀείμνηστον Ράλλην κυβερνήσεως, γενομένου αἰφνιδιαστικῶς τὴν 1ην Ἀπριλίου 1943. Γὼν ἀείμνηστον Ράλλην ἐνημέρωσα ἐπὶ τῆς ὅλης οἰκονομικῆς καὶ δημοσιονομικῆς καταστάσεως, τῶν δαπανῶν, τῶν υπογεγραμμένων συμβάσεων, τῶν ἀνειλημμένων ὑποχρεώσεων ἐκ μέρους τῶν ξένων, κατὰ μίαν συνάντησιν, ἣτις ἔλαβε χώραν ἐν τῇ οἰκίᾳ μου, ἅμα τῇ ἀναλήψει τῶν καθηκόντων του. Μετὰ τινὰς ἡμέρας ἀνεχώρησα ἐξ Ἀθηνῶν προσωρινῶς διὰ λόγους ὑγείας τῆς συζύγου μου καὶ ἐπὶ σκοπῷ νὰ ἀναπανθῶ μετὰ τὴν συνεχῆ ἔξαντλητικὴν ἐργασίαν δύο ἐτῶν. Τὸ κίνημα τοῦ Μπαντόλιο καὶ ἡ πτώσις τοῦ Μουσολίνι μὲ εὔρον μὲ τὴν οἰκογένειάν μου εἰς τὴν λατρῶπολιν τοῦ Κάρλοπατα. Μετὰ πολλὰς καὶ ἐπανειλημμένας ὀχλήσεις πρὸς τοὺς ἀρμοδίας ἀρχὰς μᾶς ἐπετράπη ἡ ἀναχώρησις δι' Ἰταλίαν μόνον περὶ τὰ τέλη Μαρτίου 1945, ὁπόθεν ἐπέστρεψα εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸν Νοέμβριον τοῦ 1952.

Εἰς τοὺς ἐν τῷ Ὑπουργείῳ διαδόχους μου εἶχον ἀφήσει τὰς δύο συμβάσεις περὶ τῶν ἐξόδων κατοχῆς, δυνάμει τῶν ὁποίων ἡ Ἑλλάς εἶχεν ἀποκτήσει δικαιώματα νομικὰ καὶ ἠθικὰ νὰ ἀπαιτήσῃ ἀπὸ τὰς Δυνάμεις τοῦ Ἄξονος τὰς εἰς αὐτὰς καταβληθείσας προκαταβολὰς. Τὰ ἐπὶ τῆς ὑπουργείας μου καταβληθέντα ποσὰ, κατὰ πίνακα τοῦ τότε Γεν. Γραμματέως τοῦ Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν καὶ νῦν Γεν. Διοικητοῦ Κρήτης δικηγόρου κ. Κωνιωτάκη, ἀνῆλθον ἐν τῷ συνόλῳ εἰς 395 δισεκατ. δραχμῶν. Ἐξ αὐτῶν, κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ ἴδιου καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν συμφωνιῶν Μαρτίου καὶ Δεκεμβρίου, 75 δις. βαρύνουν τὴν Ἑλλάδα καὶ 320 δις. τὰς κατοχικὰς Δυνάμεις. Ὡς ἀναλυτικότερον ἐμφαίνεται ἐκ τῶν συνημμένων πινάκων.

Ἔχω τὴν γνώμην, ὅτι αἱ συμβάσεις ἐκεῖναι, ἡ φειδῶ μεθ' ἧς παρείχοντο αἱ προκαταβολαί, φειδῶ ἡ ὁποία εἶναι δυνατόν νὰ ἐκτιμηθῇ μόνον ἀπὸ ἐκείνους οἱ ὅποιοι γνωρίζουν τί ἐζητεῖτο ἀπὸ ἡμᾶς καὶ τί τελικῶς ἐδίδοτο, ἡ ἐπίσημος ἀναγνώρισις τῆς ὑποχρέωσης ν' ἀρχίσῃ ἡ ἀπιστροφή τῶν προκαταβολῶν ἀπὸ τὴν 1ην Ἀπριλίου 1943, μαζὺ μετὰ ὅλα τ' ἄλλα οἰκονομικά, δημοσιονομικά καὶ ἐπιστιτιστικά μέτρα, τὰ ὁποῖα ἐλαμβάνομεν καὶ περὶ τῶν ὁποίων δὲν εἶναι ἐδῶ ὁ χῶρος νὰ γίνῃ λόγος, συντέλεσαν νὰ ἐμπνευσθῇ ἐμπιστοσύνη εἰς τὸ νόμισμα, ὥστε χωρὶς μιᾶς δραχμῆς κάλυμμα, χωρὶς οὐδὲ μιᾶς δραχμῆς ἔξωθεν βοήθειαν, χωρὶς τὸν θεῖον Μάσαλ, τὴν Οὔνρα κλπ., νὰ διατηρηθῇ ἡ χρυσῆ λίρα τὸ 1942, μετὰ τὴν τιμὴν 132 χιλ., νὰ κλείσῃ τὴν 30 Μαρτίου 1943, τελευταίαν ἡμέραν ὑπουργείας μου, εἰς τὰς 135 χιλ.

Τὶ ἐγίνε μετὰ τὴν ἀποχώρησίν μου ἐκ τοῦ Ὑπουργείου εἶναι τοῖς πᾶσι γνωστά. Ἡ χρυσῆ λίρα ἐτιμᾶτο:

εἰς τὰς 30 Ἰουνίου 1943	δραχμᾶς	390.000
» » 30 Δεκεμβρ. 1943	»	1.541.667

διὰ νὰ φθάσῃ τὸ 1944 εἰς τὰ δισ. καὶ τρισεκατομύρια καὶ νὰ ξαναρχίσῃ πάλιν εἰς τὰς 11 Νοεμβρίου 1944, μετὰ τὴν λεγομένην ἡρωϊκὴν ἐξυγίανσιν, μετὰ 2.100 δραχμᾶς καὶ νὰ φθάσῃ αἰσίως μετὰ ἓν ἔτος, 31 Δεκεμβρίου 1945, εἰς τὰς 180.000 καὶ σήμερον τὰς 305.000.

Λιὰ τοὺς ἐμπορικὸς τίτλους, ἐνδεικτικῶς μόνον ἀναφέρω τὰς τιμὰς χρηματιστηρίου τῶν κυριωτέρων τὴν 24ην Μαρτίου 1943.

Μετοχαὶ Τραπεζῆς Ἑλλάδος	135.000	δραχ.
» » Ἐθνικῆς	1.775.000	»
» » Ἀθηνῶν	3.700	»
» » Ἐμπορικῆς	10.950	»
Ἑλλην. Ἡλεκτρ. Σιδημῶν	23.500	»

Παραθέτομεν τὰς τιμὰς τῶν αὐτῶν τίτλων τὴν 1ην Σεπτεμβρίου 1954 διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ συγκρίνῃ ὁ ἀναγνώστης.

Μετοχαὶ Τραπεζῆς Ἑλλάδος	1.700.000	δραχ.
» » Ἐθνικῆς	11.700.000	»
» » Ἀθηνῶν	895.000	»
» » Ἐμπορικῆς	147.000	»
Ἑλλην. Ἡλεκτρ. Σιδημῶν	236.000	»

Τὸ σπουδαιότερον ὄλων εἶναι ὅτι ὁ τότε τιμάρθμος, ἐν ἀναλογίᾳ μετὰ τὴν τιμὴν τῆς λίρας, συγκρινόμενος μετὰ τὸν σημερινόν, ἦτο πολὺ εὐνοϊκώτερος. Διότι ἐνῶ ἡ ἀύξησης τῆς τιμῆς τῆς χρυσῆς λίρας εἶναι σήμερον περίπου 130 %, ὁ τότε τιμάρθμος ἦτο πολὺ κατώτερος τοῦ 130 % τοῦ σημερινοῦ, ὥστε καὶ 400.000 - 500.000 δραχ. παλαιὰ νὰ θεωροῦνται μισθὸς ἀρκετὸς καὶ ἱκανοποιητικὸς καὶ δι' ὑπουργοὺς ἀκόμη—ἐνῶ σήμερον δὲν ὑπάρχει πλέον εἰς κανένα μισθολόγιον, ὡς ἀνεπαρκῆς νὰ ἱκανοποιήσῃ καὶ τὰς πλέον ἐπείγουσας καὶ ἀπαραιτήτους ἀνάγκας.

ΤΑ ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟΝ

Αἱ μεταπολεμικαὶ κυβερνήσεις, ὀρθῶς ποιῶσαι ἐπαρουσίασαν τὴν ἐλληνικὴν ἀπαιτήσιν τῶν προκαταβολῶν, τόσον κατὰ τὴν συζήτησιν τῶν γερμανικῶν ἐπαναρθώσεων τὸν Δεκέμβριον 1945, ὅσον καὶ ἐν Παρισίοις κατὰ τὸ 1946 κατὰ τὴν συζήτησιν τῆς συνθήκης εἰρήνης μετὰ τὴν Ἰταλίαν. Ἐξ ἐπι-

σήμων ανακοινώσεων είναι σήμερα γνωστόν ότι από την Ἰταλίαν ζητοῦμεν 64.800.000 δολάρια, ἀπὸ δὲ τὴν Γερμανίαν, κατ' ἰδιωτικὰς μου πληροφορίας ἀσφαλεῖς, 160.000.000, δηλαδή 225.000.000 ἐν τῷ συνόλῳ.

Ἐξ ἐπισήμων ἐγγράφων προκύπτει, ὅτι ἡ ἑλληνικὴ ἀντιπροσωπεία κατὰ τὴν συζήτησιν τῶν γερμανικῶν ἐπανορθώσεων εἰς τὴν συνεδρίασιν τῆς 21/12/45 ἔφερεν ἐπὶ τάπτης τὴν ἑλληνικὴν ἀξίωσιν τῆς ἐπιστροφῆς τῶν προκαταβολῶν. Ἐπειδὴ ὁμως δὲν τὸ ἐπέτυχεν ἔκαμε κατὰ τὴν συνεδρίασιν ἐκείνην τὴν δήλωσιν, ὅτι «ἡ ἑλληνικὴ ἀντιπροσωπεία θεωρεῖ ὡς μὴ καλυφθεῖσαν διὰ τῶν διατάξεων τῆς συμφωνίας τὴν ἀπαίτησιν τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος ἔναντι τῆς γερμανικῆς κυβερνήσεως, τὴν προκύπτουσαν ἐκ τῶν προκαταβολῶν τῶν γενομένων εἰς τὰς γερμανικὰς ἀρχὰς κατοχῆς ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐπιφυλάσσει νὰ ἐπιδιώξῃ τὸν διακανονισμὸν τῆς τοιαύτης πιστώσεως περαιτέρω».

Περὶ τῶν ἐνεργειῶν ἀπὸ ἑλληνικῆς πλευρᾶς διὰ τὴν εἰσπραξίν τοῦ χρέους παρὰ τῆς Ἰταλίας γνωρίζομεν τα ἑξῆς. Κατὰ τὴν συζήτησιν τῆς εἰρήνης μετὰ τὴν Ἰταλίαν ἐν Παρισίοις τὸ 1946 ἡ ἑλληνικὴ ἀντιπροσωπεία ἐπεδίωξε νὰ ἐγγράψῃ τὴν ἑξῆς τροπολογίαν εἰς τὸ ἄρθρον 74 τῆς συνθήκης.

«Ἡ Ἰταλία ὑποχρεοῦται νὰ καταβάλῃ εἰς χρυσὸν εἰς τὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος, ἐντὸς τριῶν μηνῶν ἀπὸ τῆς ἰσχύος τῆς παρούσης συνθήκης, τὸ ποσὸν τῶν 64.800.000 δολλαρίων (ἀξίας 1938), ποσὸν εἰς ὃ ἀνέρχονται αἱ προκαταβολαὶ αἱ γενομένης ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος εἰς τὰς ἰταλικὰς ἀρχὰς κατοχῆς, ἐπὶ πλεόν τῶν δαπανῶν κατοχῆς, αἱ ὁποῖα δυνάμει τῆς συμφωνίας μεταξὺ τῶν κυβερνήσεων τοῦ Ράιχ καὶ τῆς Ἰταλίας τῆς 14ης Μαρτίου 1942 καὶ πάσης ἄλλης μετέπειτα τροπολογίας θὰ ἦσαν εἰς βίαιον τῆς Ἑλλάδος». Μετάφρασις ἐκ τοῦ γαλλικοῦ. (G. P./GEN/DOC I. J. 17 Βιβλ. V σελὶς 484.

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο μίαν ἔχω νὰ κἀνω παρατήρησιν. Ὁ συντάκτης τῆς τροπολογίας ἀτόπως χαρακτηρίζει τὴν ἰταλικὴν ὑποχρέωσιν προκύπτουσαν ἐκ τῆς μονομεροῦς συμφωνίας ἰταλικῆς καὶ γερμανικῆς κυβερνήσεως, διότι ἡ συμφωνία τοῦ Μαρτίου διὰ τοῦ ἐν Ἀθήναις ὑπογραφέντος πρωτοκόλλου τὸν Δεκέμβριον 1942 μετετράπη εἰς συμφωνίαν διμεροῦ μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἀφ' ἑνὸς καὶ τῶν ξένων δυνάμεων ἀφ' ἑτέρου, τοῦθ' ὅπερ ἀπὸ νομικῆς καὶ οὐσιαστικῆς πλευρᾶς εἶναι καὶ πολὺ διάφορον. Ἀτυχῶς ἡ ἑλληνικὴ ἀντιπροσωπεία δὲν ἐπέτυχεν νὰ ἐγγράψῃ τὴν τροπολογίαν τὴν καὶ τὴν ἀέσχυε τὴν 1ην Ὀκτωβρίου 1946 κατὰ τὴν 30ην συνεδρίασιν, (G. P./IT/ECO /30 e Seance Βιβλ. VI Σελὶς 390), μετὰ τὴν κάτωθι ἐπιφύλαξιν τὴν ὁποίαν ἀφίνω εἰς τὸν ἀναγνώστην νὰ κρίνῃ.

Δήλωσις τῆς Ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας

«Ἡ ἑλληνικὴ ἀντιπροσωπεία λαβοῦσα ὑπ' ὄψει :

1) Ὅτι μερικαὶ ἀντιπροσωπεῖαι ἐξέφρασαν κατὰ τὴν συζήτησιν τῆς τροπολογίας τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἐξετάσωσι ἐκ τοῦ πλησίον τὰ δικαιολογητικὰ τῆς πιστώσεως τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος ἔναντι τῆς Ἰταλίας καὶ ἐζήτησαν μίαν παράτασιν διὰ νὰ καταστή βαθυτέρα ἡ τοιαύτη ἐξέτασις.

2) Τὴν δήλωσιν τοῦ προέδρου τῆς ἐπιτροπῆς ὅτι τὰ ὅρια τὰ ὁποῖα ὥρισε ἡ ἐπιτροπὴ πρὸς τεματισμὸν τῶν ἐργασιῶν τῆς δὲν ἐπιτρέπουν τοιαύτην παράτασιν, δηλοῖ ὅτι θεωρεῖ τὸ κείμενον τῆς συνθήκης εἰρήνης οὐδαμῶς θίγον τὴν ἔναντι τῆς Ἰταλίας ἑλληνικὴν πίστωσιν, σιγητικὴν ἐπὶ τῆς ὑποχρέωσιν τῆς ἀνιληφθείσης κατὰ Μάρτιον 1942 ὑπὸ τῆς τελευ-

ταίας ταύτης νά επιστρέψῃ τὰς προκαταβολὰς τὰς γενομένας ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ πλέον καὶ ἐκτός τῶν δαπανῶν κατοχῆς καὶ ὅτι ἐπιφυλάσσεται νά ἀσκήσῃ τὰ ἐξ αὐτῆς προκύπτοντα δικαιώματα ἔναντι τῆς Ἰταλίας διὰ τῆς κανονικῆς διπλωματικῆς ἢ δι' οἰασδῆποτε ἄλλης νομίμου ὁδοῦ.

Ἐπὶ τὴν ἐπιφύλαξιν ταύτην ἡ ἐλληνικὴ ἀντιπροσωπεῖα ἀποσύρει τὴν τροπολογίαν τῆς. Μετάφρασις ἐκ τοῦ γαλλικοῦ. ANNEX I.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, διὰ νὰ μὴ γασομερήσῃ ἡ ἐπιτροπὴ ἢ λόγῳ μὴ ἐγκαίρου ἢ ἀτυχοῦς προπαρασκευῆς τοῦ ἐδάφους ἢ μικρὰ καὶ πτωχὴ Ἑλλάς, ἡ ὁποία εἶχε προσφέρει εἰς τὸν ἀγῶνα τῶν νικητῶν τὸ αἷμα τῆς καὶ τὴν τελευταίαν οικονομικὴν ἱκανάδα ἀπεπέμπετο τοῦ συνεδρίου μὲ κενὰς τὰς χεῖρας, καθ' ὃν χρόνον ἄλλοι παθόντες καὶ μὴ εἰσέπραττον ἀποζημιώσεις καὶ ἐπανορθώσεις. Ἐκτοτε ἡ ὑπόθεσις τῶν προκαταβολῶν δὲν εἶχε ἔλθῃ εἰς δημοσίαν συζήτησιν. Μόνον κατὰ Ἰανουάριον 1953 κατόπιν ἐρωτήσεως τοῦ βουλευτοῦ κ. Μόδη κατετέθησαν εἰς τὴν Βουλὴν δύο ἐγγραφοὶ ἀπαντήσεις, τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν καὶ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν τὰς ὁποίας καὶ παραθέτομεν.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΓΕΝ. Δ/ΝΣΙΣ Δ. Λ.

Ἀθῆναι τῆ 19—1—53

Γραφεῖον κ. Ὑπουργοῦ
Ἀριθ. Πρωτ. 20867

Π Ρ Ο Σ

Τὴν Βουλὴν τῶν Ἑλλήνων

Εἰς ἀπάντησιν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 7744 τῆς 24—12—52 ὑμετέρου ἐγγράφου, ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ γνωρίσωμεν ἐπὶ τῆς ἀπὸ 24 Δεκεμβρίου 1952 ἐρωτήσεως τοῦ Βουλευτοῦ Φλωρίνης κ. Μόδη ὅτι τὸ Ὑπουργεῖον Οἰκονομικῶν ἐνδιαφερόμενον διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῆς ἔναντι τῆς Ἰταλίας καὶ Γερμανίας ἀπαιτήσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Δημοσίου διὰ τὰ παρά τῶν Ἀρχῶν Κατοχῆς ἀναληφθέντα ποσὰ διὰ προκαταβολῶν κ.λ.π. παρά τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Δημοσίου, ἔχει θέσει τὸ ζήτημα ὑπ' ὄψει τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, τὸ ὁποῖον ἀρμοδίως ἀνέλαβε τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ διακανονισμοῦ του διὰ τῆς διπλωματικῆς ὁδοῦ.

Περὶ τῶν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἐνεργειῶν του καὶ τῶν σχετικῶν μέχρι τοῦδε ἀποτελεσμάτων ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἀπήντησεν εἰς ὑμᾶς διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 3 τῆς 15 τρέχοντος ἐγγράφου του.

Ὁ Ὑπουργὸς

Κ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΔΙΣΙΣ ΟΙΚΟΝ. ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΙΙΙ

Ἀριθ. Πρωτ. 3

Ἐν Ἀθήναις τῆ 15—1—1953

Π Ρ Ο Σ

Τὴν Βουλὴν τῶν Ἑλλήνων

Ἐπὶ τῆς ἀπὸ 24—12—52 ἐρωτήσεως τοῦ Βουλευτοῦ Φλωρίνης κ. Γ. Μόδη ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ γνωρίσωμεν ὑμῖν τὰ ἀκόλουθα :

I. Τὸ ζήτημα τῆς ἡμετέρας ἀπαιτήσεως ἐξ 64,8 ἑκατομ. δολλαρίων διὰ τὰς γενομένας ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος προκαταβολὰς εἰς τὰς Ἱταλικὰς Ἀρχὰς διαρκούσης τῆς κατοχῆς, συνεζητήθη ἐπὶ μακρὸν κατὰ τὴν σύναψιν μετὰ τῆς Ἱταλίας Συμβάσεως Οἰκονομικῆς Συνεργασίας (Ἐπανορθώσεων).

Ἡ Ἱταλικὴ πλευρὰ ἀντέκρουσε πεισμόνως τὴν σχετικὴν ὑποχρέωσιν τῆς Ἱταλίας, στηριζομένη κυρίως εἰς τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 80 τῆς Συνθήκης Εἰρήνης μετὰ τῆς Ἱταλίας καθ' ἧς «Αἱ σύμμαχοι καὶ Συνησπισμένοι Δυνάμεις δηλοῦσιν ὅτι τὰ παρεχόμενα αὐταῖς δικαιώματα ὑπὸ τῶν ἄρθρων 74 καὶ 79 τῆς παρούσης Συνθήκης, καλύπτουσιν ἀπάσας τὰς ἀξιώσεις αὐτῶν ὡς καὶ τὰς τῶν ὑπηκόων των δι' ἀπωλείας ἢ ζημίας προκυψάσας ἐκ πολεμικῶν πράξεων, συμπεριλαμβανομένων τῶν μέτρων τῶν ληφθέντων λόγῳ τῆς καταλήψεως τῶν ἐδαφῶν των, καταλογιστέων εἰς τὴν Ἱταλίαν καὶ λαβόντων χώραν ἐκτὸς τοῦ Ἱταλικοῦ ἐδάφους, ἐξαιρουμένων ἐν τούτοις τῶν ἀπαιτήσεων τῶν βασιζομένων ἐπὶ τῶν ἄρθρων 75 καὶ 78».

Μολονότι ἡ Ἱταλικὴ ἄποψις ἀντεκρούσθη ἐπίσης πεισμόνως μὲ ἐπιχειρήματα ἐκ τῆς διατυπώσεως τῆς διατάξεως ταύτης καὶ ἐξ ἄλλων διατάξεων τῆς Συνθήκης καὶ ἐκ τοῦ γεγονότος τέλος ὅτι ἐγένετο ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου εἰδικὴ ἐπιφύλαξις τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν ὑπογραφὴν τῆς Συνθήκης Εἰρήνης, δὲν κατέστη ἐν τούτοις δυνατόν νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ ἀναγνώρισις τῆς ἀπαιτήσεως.

Πρὸ τοῦ ἀδιεξόδου καὶ ὅπως μὴ ματαιωθῇ ἡ ὑπογραφή τῆς Συμφωνίας τῶν ἐπανορθώσεων ἡ ἀπαιτήσις αὕτη δὲν ἐρρυθμίσθη τότε καὶ τὸ ζήτημα παραμένει εἰσέτι ἀνοικτὸν πρὸς συμψηφισμόν πρὸς ἄλλας Ἱταλικὰς ἀπαιτήσεις

II. Ἡ ἀνάλογος ἡμετέρα ἀπαιτήσις ἔναντι τῆς Γερμανίας ἤχθη ἐνώπιον τῆς ἐν Λονδίῳ Συνδιασκέψεως τοῦ Φεβρουαρίου 1951 ἐπὶ τοῦ Γερμανικοῦ χρέους, ἀλλὰ ἡ συζήτησις γενικῶς

των ἐκ τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου ἀπαιτήσεων ἀπεφασίσθη νὰ γίνῃ κατὰ τὴν σύναψιν τῆς σχετικῆς Συνθήκης Εἰρήνης.

Ἄκριβές Ἀντίγραφον Ὁ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερ. Ὑπουργός
Ἐκ τοῦ κατατεθέντος ἐν τῇ Σ. ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ
Βουλῇ πρωτοτύπου

Ὁ Προϊστάμενος τοῦ Τμήματος
Νομοθετικῆς Ἑργασίας

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
(ἙΥπογραφή)

Ἐκ τῆς ἀπαντήσεως τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν προκύπτει σαφῶς. 1) Ὅτι τὸ ζήτημα τῶν Προκαταβολῶν ἐκκρεμεῖ ἀκόμη καὶ ἡ ἀπαιτήσις μας μένει ἀκεραία ἐναντι τῶν ὀφειλετῶν διὰ νὰ κανονισθῇ ἐν καιρῷ εὐθέτω. 2) Ὅτι καταβάλλεται προσπάθεια ἀπὸ ξένης πλευρᾶς αἱ Προκαταβολαὶ νὰ συμπεριληφθοῦν εἰς τὴν πολεμικὴν ἀποζημίωσιν. Εἶναι λυπηρὸν ὅτι ὁ καιρὸς αὐτός, μετὰ ὀλόκληρον δεκαετίαν, δὲν ἐπέστη ἀκόμη, ἐνῶ συμφώνως τῇ συμβάσει τοῦ Δεκεμβρίου 1942 οἱ ξένοι ἦσαν ἤδη ἐκπρόθεστοι κατὰ τὸ 1945 ὅτε ἤρξαντο αἱ συζητήσεις, διότι ὄφειλον ἀπὸ τῆς 1ης Ἀπριλίου 1943 ν' ἀρχίσουν τὴν ἐξόφλησιν τοῦ χρέους. Εἶναι ἀκόμη λυπηρότερον διοτι ἐνῶ ἡ αἰμάσσουσα ἀκόμη Ἑλλάς ἀπὸ τὰ τραύματα τοῦ πολέμου δέχεται, διὰ λόγους ἠθικῆς τάξεως, νὰ ἐπαναλάβῃ πληρωμὰς διὰ παλαιὰ χρέη, ἐν πολλοῖς συναφθέντα καὶ ἀναλωθέντα ἐξ αἰτίας καὶ χάριν τῶν τοκογλύφων δανειστῶν, οἱ πλούσιοι καὶ μεγάλοι ἀρνοῦνται νὰ τακτοποιήσωσι τὰ εἰς τὴν Ἑλλάδα ὀφειλόμενα ἐκ τοῦ τελευταίου πολέμου. Δὲν ἐπιτρέπεται νομίζω οὔτε εἶναι δυνατὸν ἡ Ἑλλάς, ἡ ὁποία δεδικαιολογημένως περιφέρει ἀνὰ ὅλας τὰς Ἡπείρους τὸ πινάκιον, ζητεῖ καὶ ἐκλιπαρεῖ βοήθειαν διὰ νὰ ζήσῃ, νὰ χαρίσῃ οἰκίδην ἢ νὰ ἀνεχθῇ τὴν ἐκ μέρους ἄλλων ἀδέτησιν τῶν ὑποχρεώσεών των. Ἔϊμι βέβαιος ὅτι αἱ κυβερνήσεις καὶ αἱ ἀρμόδια ὑπηρεσίαι, ὅπως καὶ κάθε Ἑλληγ, αἰσθάνονται βαθύτατα τὴν μέχρι σήμερον εἰς βάρος μας ἀδικίαν καὶ θὰ ἀγωνισθῶσι μετὰ τὴν δύναμιν τὴν ὁλοκλήρως παρέχει τὸ δίκαιον ὑπὲρ τῆς ἀπαιτήσεώς μας, ἡ ὁποία πραγματοποιουμένη δύναται νὰ ἀποτελέσῃ βᾶσιν τῆς ὅλης ἀνασυγκροτήσεώς μας. Δὲν δύναμαι νὰ κάμω κριτικὴν διὰ τὴν τόσον δυσάρεστον τροπὴν ἣν ἔλαβε τὸ ζήτημα τῶν Προκαταβολῶν, διότι μοῦ λείπουν τὰ στοιχεῖα. Ἀλλά, ὡς κάτοχος ὅλων τῶν λεπτομερειῶν αἱ ὁποῖαι ἤγαγον τότε εἰς τὰς δύο συμβάσεις, δὲν δύναμαι νὰ ἐννοήσω πῶς ἡ ἀπαιτήσις μας δύναται νὰ συσχετισθῇ, ὡς ἀναφέρει ὁ κ. Ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν, μετὰ τὰ ἄρθρα 74, 79 τῆς συνθήκης εἰρήνης μετὰ τὴν Ἰταλίαν, ὥστε νὰ θεωρηθῇ ἐξοφληθεῖσα μετὰ τὴν μικρὰν ἀποζημίωσιν τῶν 105 ἑκατ. διπλασίων. Τὰ ἄρθρα 74 καὶ 79 ἀφορῶσι ζημίαις θετικὰς προξενηθείσας εἰς τὸ δημόσιον καὶ εἰς ἰδιώτας συνεπεία τοῦ πολέμου. Τὸ ἄρθρον 80 οὐλεῖ σαφῶς ὅτι ἡ καθυστερηθεῖσα εἰς βάρος τῆς Ἰταλίας ἀποζημίωσις ὑπὲρ ἡμῶν ἀποσκοπεῖ νὰ καλύψῃ «ἀπώλειαι ἢ ζημίαις προκυνψάσας ἐκ πολεμικῶν πράξεων ἢ μέτρων ληφθέντων λόγω τῆς κατελήψεως τῶν ἐδαφῶν». Αἱ Προκαταβολαὶ ὅμως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑλαχθῶσι οὔτε εἰς τὴν πρώτην οὔτε εἰς τὴν δευτέραν κατηγορίαν, διότι τὰ ἄρθρα τῆς συνθήκης καθορίζουν σαφῶς ποῖα «ζημίαι καὶ ἀπώλειαι» εἶναι συνέπεια πολεμικῶν πράξεων, ποῖα τὰ δικαιώματα τῶν ὑποστάντων αὐτάς, ποῖος ὁ τρόπος τῆς

ικανοποιήσεώς των. Μόνον στρεψοδικία μεγάλης ὀλκῆς καὶ εὐροσειτεχνίας δύναται νὰ ἀφομοιώσῃ τὰς ἐκ τοῦ πολέμου καταστροφάς, τὰς διαρπαγὰς, πυρπολήσεις οἰκιῶν καὶ χωριῶν, λόγῳ μέτρων κατοχῆς, μετὰ τὰς Προκαταβολάς. Αὗται εἶναι δάνειον ἐπιβληθὲν εἰς τὴν Ἑλλάδα δικαίῳ πολέμου. Ἡ κατεχομένη γῶρα δὲν ἠδύνατο, οὔτε συνέφερε νὰ τὰς ἀρνηθῆ, διότι ὁ κατακτητῆς, ἐν περιπτώσει ἀρνήσεως, ἠδύνατο, ἢ διὰ κυκλοφορίας μάρκων κατοχῆς καὶ λιρετῶν ἢ δι' ἀπευθείας ἐπιτάξεων, πληρωνομένων δι' ἀποδείξεων, κατὰ τὴν μέθοδον τῆς «Ράπισσκας» τοῦ πρώτου πολέμου, νὰ κάμῃ τὴν δουλειά του ὑπὸ πολὺ χειροτέρους ὄρους δι' ἡμᾶς. Τὸ δάνειον παρέσχε τὰ μέσα πληρωμῆς καὶ δι' ἀνάγκας τοῦ πολέμου τῶν Ἀξονικῶν Δυνάμεων.

Τὴν χρησιμοποίησιν αὐτοῦ δὲν ἦτο δυνατὸν οὔτε ἐπέτρεψαν εἰς ἡμᾶς νὰ γνωρίζωμεν καὶ νὰ παρακολουθήσωμεν διότι τότε τὰ πάντα ἐκαλύπτοντο ὑπὸ τὸν πέπλον τῶν μυστικῶν τοῦ πολέμου. Εἶναι ὅμως ἀπολύτως βέβαιον ὅτι αἱ διὰ τῶν προκαταβολῶν καλυπτόμεναι δαπάναι, μετὰ τὴν δικαιολογίαν καὶ ὑπὸ τὴν βίαν τῆς κατοχῆς, δὲν ἀφεώρων μόνον τὴν Ἑλλάδα. Ἐκαμνε π.χ. καὶ τότε ἀκόμη ἐντύπωσιν ἢ πληθῶρα τῶν ἐν Ἑλλάδι ἀναρρωνόντων διότι φαίνεται ὅτι ἡ Ἑλλάς, λόγῳ τοῦ κλίματός της, ἐχρησίμευε ὡς ἀναρρωτήριον διὰ δεκάδας χιλιάδας τραυματιῶν, ἀσθενῶν καὶ κουρασμένων στρατιωτῶν, προερχομένων ἐκ μακρινῶν μετώπων τῆς Ρωσσίας καὶ Ἀφρικῆς. Εἶναι ἐπίσης γνωστὸν ὅτι ἡ Ἑλλάς ἐχρησίμευε ὡς βάσις καὶ ἀφετηρία ἐπιχειρήσεων ἐν τῇ Μεσογείῳ καὶ Ἀφρικῇ. Καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο τότε νὰ ἐλέγξῃ ποῖα ποσὰ τῶν δαπανῶν κατοχῆς ἐχρησιμοποιήθησαν διὰ παρομοίους σκοπούς. Πάντα ταῦτα οὐδεμίαν σχέσιν ἔχουσι οὔτε μετὰ τὴν Ἑλλάδα, οὔτε μετὰ τὰς ἀνατινάξεις τῶν γεφυρῶν, τὰς πυρπολήσεις τῶν δασῶν, τοὺς τυφεκισμοὺς δμηρῶν κ.τ.λ., τὰ ὁποῖα ὑπονοοῦνται ὡς «ζημίαι ἢ ἀπώλειαι λόγῳ πολεμικῶν πράξεων ἢ μέτρων κατοχῆς» περὶ ὧν τὰ ἄρθρα 74, 79, 80 τῆς συνθήκης εἰρήνης μετὰ τὴν Ἰταλίαν.

Καὶ αὐτὸς ὁ διαχωρισμὸς τῶν δαπανῶν κατοχῆς, τὸν ὁποῖον ἡμεῖς ἐζητήσαμεν καὶ οἱ κατακτηταί, πρὸς τιμὴν τῶν ἀπεχθῆσαν, εἶναι ἔμμεσος ἀπόδειξις ὅτι οἱ ἴδιοι ἀνεγνώριζον, κατὰ βάθος καὶ ἐν συνειδήσει, ὅτι τα ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος παρεχόμενα ποσὰ δὲν ἐχρησιμοποιοῦντο ὅλα διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς κατοχῆς τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ δι' ἄλλους πολεμικοὺς σκοπούς καὶ ἦτο δίκαιον καὶ ἠθικὸν νὰ βαρύνουν αὐτοὺς. Πῶς τώρα εἶναι δυνατὸν νὰ ἀρνοῦνται τὴν ἔννοιαν καὶ τὴν ἀποστολὴν τῶν Προκαταβολῶν καὶ νὰ ἀφομοιώνουν πράγματα τελείως ἄσχετα; Δὲν γνωρίζω ἐξ ἄλλου διακυβερνητικὰ δάνεια, συναφθέντα κατὰ πολεμικὰς περιόδους νὰ ἐθεωρήθησαν ἄκυρα μετὰ τὸν πόλεμον. Πρέπει ἀραγε νὰ δεχθῶμεν ὅτι τοιοῦτος κανὼν, ἀνίθιτος πρὸς τὸ διεθνὲς δίκαιον καὶ τὴν ἠθικὴν τάξιν, ποιεῖ νὰ ἐφαρμοσθῇ ἑξαρετικῶς εἰς βάρος τῆς πτωχῆς Ἑλλάδος, ἢ ὁποῖα ἀτυχῶς εἰς τὴν διεθνῇ πάλῃ καὶ ζῶν καὶ τὰ Διεθνῆ Συνέδρια παριστάνει συνεχῶς τὸν πτωχοπρόδρομον; Ἐχῶ τὴν γνώμην ὅτι τελικῶς οὔτε οἱ μεγάλοι καὶ πλούσιοι ὀφειλέται θὰ ἀρνηθῶσι τὰς ὑπογραφὰς των, οὔτε ἡ διεθνὴς κοινὴ γνώμη θὰ δεχθῇ τοιαύτην ἀδικίαν εἰς βάρος τῆς πτωχῆς Ἑλλάδος, διὰ λόγους καθαρᾶς στρεψοδικίας.

Δι' αὐτὸ πέποιθα ὅτι ἡ ἑλληνικὴ διπλωματία, ὅσον καὶ ἂν εἶναι ἀσγὰ, ὅσον καὶ ἂν ἀπώλεσε πολὺτιμον χρόνον θὰ ἀγωνισθῆ νὰ ἐπιτύχῃ ἐνδοικὴν λύσιν, διότι θὰ ἦτο ἀκατανόητον «Γραμμᾶτια ἀποσπασθέντα παρὰ τῶν κατακτητῶν», κατὰ τὴν περίοδον τῆς μείζοντος ἰσχύος των, νὰ μὴ εἰσπραχθοῦν μετὰ τὴν ἦτταν των, εἰς πε-

ρίοδον καθ' ἣν ρυθμισταὶ τῶν λογισμῶν καὶ τῆς καταστάσεως εἶναι ἡ πιστώτρια Ἑλλάς, μετὰ τῶν νικητῶν συμμάχων καὶ συμπολεμιστῶν της. Ἄς ἐλπίσωμεν ὅτι τοιοῦτον ἀτύχημα δὲν θὰ εὔρη τὴν μικρὰν καὶ πτωχὴν Ἑλλάδα καὶ ὅτι ἡ γνωστὴ ἑλληνικὴ ἐνδοτικότητα ἐναντι τῶν ξένων, ὅσκις πρόκειται περὶ συμφερόντων καὶ δικαιωμάτων μας αὐτὴν τὴν φορὰν θὰ δείξη μείζονα ἀντοχὴν. Ἐν τέλει νομίζω ὅτι δέον ἐπισταμένως νὰ ἐξετασθῇ καὶ μελετηθῇ μήπως, ὡς ἐγὼ νομίζω, καὶ ἡ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος δύναται αὐτοδικαίως νὰ ἀσκήσῃ ἀπευθείας τὰ δικαιώματά της ἐναντι τῶν ξένων, διότι αὐτὴ εἶναι ἡ κυρίως καὶ ἀπ' εὐθείας πιστώτρια, ἡ ὁποία ἐπιπροσθέτως ὑπέστη καὶ τὴν ζημίαν, συνεπεία τῶν Προκαταβολῶν, αἱ ὁποῖαι ἐξήντηλσαν τὸ ἐνεργητικόν της καὶ ἔφερον τὴν κατάρρευσίν της. Ὅπως δὴποτε εἴτε διὰ τῆς μιᾶς εἴτε διὰ τῆς ἄλλης ὁδοῦ ἡ Ἑλλάς πρέπει νὰ θέσῃ τὸ ζήτημα τῶν Προκαταβολῶν ἐνώπιον τῆς Δημοσίας γνώμης καὶ εἰς τὸ Διεθνῆ Συνέδριον, ὡς πρωταρχικὴν ἀπαίτησιν καὶ νὰ ἀρνηθῇ αἰανδήποτε διαπραγματεύσιν παλαιῶν χωρῶν της, πρὶν ἢ ἐκκαθαρισθῇ ἡ ἰδικὴ της ἀπαίτησις, ἡ προκύπτουσα ἐξ ἐπισήμων συμβάσεων τοῦ τελευταίου πολέμου.

Ἐξοδα ἐκ τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Κωνιωτάκη

Ἐξοδα κατοχῆς διὰ Δημοσίου Ταμείου εἰς ἑκατομμύρια δραχμῶν

Διὰ τοῦ προϋπολογισμοῦ 1941—42	6.256	
Προβλεφθεῖσα αὐξήσις διὰ προκαταβολῶν ὑπὸ τοῦ Δημοσίου καὶ διαφόρων Ὄργανισμῶν	10.264	16.520
Διὰ τοῦ προϋπολογισμοῦ 1942—43		
Δαπάναι ὑπολογισθεῖσαι κατὰ Φεβρουάριον 1943		
Προμήθεια ὑλικῶν καὶ ἐκτέλεσις ἔργων	56.000	
Ἐνοίκια καὶ ἔξοδα ἀκινήτων	11.660	
Ὀδοποιΐα, ὑδραυλικά καὶ λιμενικά	14.400	
Ἐστιατόριον Σ.Ε.Κ.	970	
Δαπάναι μέσῳ Σ.Ε.Κ.	150	
Σιδηρόδρομος Ἀργινίου—Ἀμφιλοχίας	1.600	
Τροφοδοσία κρατουμένων ἐντολῆ ἀρχῶν Κατοχῆς	1.560	86.340
Ἀπαιτηθησόμενα δι' ἀνάγκας μέχρι τέλους Μαρτίου 1943		;
Σύνολον δαπανῶν διὰ δημοσίου προϋπολογισμοῦ ἀπὸ 1ης Ἀπριλίου 1941 μέχρι 31 Μαρτίου 1943		<u>102.860</u>

Κ Α Τ Α Β Ο Λ Α Ι

Υπό της Τραπεζής της Ελλάδος εις τὰς ἀρχὰς κατοχῆς
μέχρι 15 Μαρτίου 1943

Χρονικαὶ περίοδοι εἰς ἃς ἀναφέρονται αἱ ἔναντι καταβολαί	Εἰς ἑκατομμύρια			
	Εἰς τὰς Γερμανικὰς ἀρχὰς κατοχῆς	Εἰς τὰς Ἰταλικὰς ἀρχὰς κατοχῆς	Σύνολον	Σύνολον καταβληθ. μέχριτέλους ἑκάστ. μηνος
1941				
Διὰ τὸν μῆνα:				
Αὐγουστον	2.467,2	1.500	3.997,2	3.997,2
Σεπτέμβριον	3.393,6	1.500	4.893,6	8.890,8
Ὀκτώβριον	2.052	500	2.552	11.442,8
Νοέμβριον	925,4	750	1.675,4	13.118,2
Δεκέμβριον	3.602,9	3.340	6.942,9	20.061,1
	<u>12.471,1</u>	<u>7.590</u>	<u>20.061,1</u>	
1942				
Διὰ τὸν μῆνα:				
Ἰανουάριον	4.396	1.030	5.426	25.487,1
Φεβρουάριον	4.589	1.200	5.789	31.276,1
Μάρτιον	5.430	1.300	6.730	38.006,1
Ἀπρίλιον	6.705	1.750	8.455	46.461,1
Μαῖον	12.500	1.750	14.250	60.711,1
Ἰούνιον	14.720	5.950	20.670	81.381,1
Ἰούλιον	15.750	2.969	18.719	100.100,1
Αὐγουστον	20.750	5.183,1	25.933,1	126.033,2
Σεπτέμβριον	16.907,5	6.166,7	23.074,2	149.107,4
Ὀκτώβριον	14.091,7	8.047,8	22.139,5	171.246,9
Νοέμβριον	4.750	5.134,5	9.884,5	181.131,4
Δεκέμβριον	13.750	11.001,6	24.751,6	205.881
	<u>134.339,2</u>	<u>51.427</u>	<u>185.821,9</u>	
1943				
Διὰ τὸν μῆνα:				
Ἰανουάριον	20.000	14.000	34.000	239.883
Φεβρουάριον	20.000	12.500	32.500	272.383
Μάρτιον 1—15	12.000	8.000	20.000	292.383
	<u>52.000</u>	<u>34.500</u>	<u>86.500</u>	
Ἔτους 1941	12.471,1	7.590	20.061,1	
Ἔτους 1942	134.339,2	51.432,7	185.821,9	
Ἔτους 1943	52.000	34.500	86.500	
Γεν. Σύνολον	<u>198.810,3</u>	<u>93.572,7</u>	<u>292.383</u>	

Σύνολον δαπανῶν κατοχῆς ἀπὸ Ἀπριλίου 1941 μέχρι
31 Μαρτίου 1943 (εἰς ἑκατομμύρια)

ΕΠΙ ΥΠΟΥΡΓΙΑΣ ΓΚΟΤΖΑΜΑΝΗ

Διὰ Δημοσίου Ταμείου	102.860	
Διὰ Τραπέζης Ἑλλάδος	292.383	395.243

Κατανομὴ τῶν δαπανῶν κατὰ τὰς
Ἑλληνο-Ἰταλο-Γερμανικὰς Συμφωνίας

Εἰς βάρος τῆς Ἑλλάδος

Ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου 1942 μέχρι 1ης Νοεμβρίου ἤτοι 10 μῆνες πρὸς 1.500	15.000	
Ἀπὸ 1ης Νοεμβρίου 1942 μέχρι 31 Μαρτίου 1943 ἤτοι μῆνες 5. Κατ' ἀνώτατον ὄριον πρὸς 12.000	60.000	<u>75.000</u>
Εἰς βάρος ἀρχῶν κατοχῆς		320.243

Συμφωνία Μαρτίου 1942

Ο ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΣ ΤΟΥ ΡΑΪΧ ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ἀθήναι 23 Μαρτίου 1942

Ἄριθ 160

Κύριε Πρωθυπουργέ,

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ φέρω κατωτέρω εἰς γνῶσιν τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος διαφόρους συμφωνίας, αἱ ὁποῖαι συνήφθησαν ἐν Ρώμῃ τῇ 14-3 ἔ.ε. μεταξύ τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Ράιχ καὶ τῆς Βασιλικῆς Ἰταλικῆς Κυβερνήσεως. Αἱ συμφωνίαι ἀποσκοποῦσιν εἰς τὴν ἀνακούφισιν τῆς Ἑλληνικῆς οἰκονομίας. Ὁμοίως νέα ρυθμίσεις τῶν ἐξόδων κατοχῆς θὰ ὑποστηρίξῃ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν εἰς τὰς προσπάθειάς αὐτῆς ν' ἀντεπεξέλθῃ εἰς τὰς οἰκονομικὰς τῆς ὑποχρεώσεις.

I. Οἰκονομικὰ μέτρα

1) Ἡ Κυβέρνησις τοῦ Ράιχ καὶ ἡ Βασ. Ἰταλικὴ Κυβέρνησις εἶναι σύμφωνοι, ὅτι ἐν τῷ συμφέροντι τῆς διατηρήσεως τῆς δυναμικότητος τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας ἐπιβάλλεται ὅπως περιορισθῶσιν τὰ ἐξοδα κατοχῆς ἐντὸς ὅσον τὸ δυνατόν στενωτέρων ὁρίων.

2) Τοῦτου ἕνεκεν αἱ δύο Κυβερνήσεις ἀπεφάσισαν, ὅπως περιορίσωσιν τὰ ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καταβλητέα ἐξοδα κατοχῆς εἰς **μη-νιαιάς, κατὰ δόσεις, πληρωμὰς ἐξ 1.500 ἑκατομ. δραχμῶν.** Τὸ ποσὸν τοῦτο δέον νὰ καταβάλληται ἐξ ἡμισείας εἰς τὰ γερμανικὰ καὶ τὰ Ἰταλικὰ στρατεύματα κατοχῆς.

3) Πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν ἀναποφεύκτων ἀπαιτήσεων τῶν στρατευμάτων κατοχῆς, πέραν τῶν ὡς ἄνω ἀναφερθεισῶν κατὰ δόσεις πληρωμῶν, δέον νὰ διατεθῶσιν ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, κατόπιν εἰδοποιήσεως ὑπὸ τῶν Πληρεξουσίων τοῦ Γερμανικοῦ Ράιχ καὶ τοῦ Βασιλείου τῆς Ἰταλίας ἐν Ἀθήναις, τὰ ἐκάστοτε ἀναγκαζοῦντι ποσὰ εἰς δραχμὰς. **Διὰ τῶν ποσῶν τούτων θὰ χρεώνωνται ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος εἰς νέους ἀνοιχθησομένους ἀτόκους λογαριασμοὺς, ἢ Γερμανικῆ καὶ Ἰταλικῆ Κυβερνήσεως εἰς δραχμὰς ἀναλόγως τῶν ὑφ' ἑκατέρων τῶν δύο στρατευμάτων κατοχῆς ἀναλαμβάνομένων ποσῶν.** Ἡ βεβαίωσις τῶν ἀναλήψεων τούτων διὰ τὴν προσωρινὴν ἀναγκαστὴν τῶν χρεώσεων θὰ λαμβάνῃ χώραν μηνιαίως ὑπὸ τῶν Πληρεξουσίων ἀμοιότροπον πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν. Ἐνὰ τρίμηνον θ' ἰκοινοποιῆται εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν διὰ ποῖον ποσοστὸν τοῦ συνολικοῦ ποσοῦ τοῦ ὑπερβαίνοντος τὰς κατὰ δόσεις πληρωμὰς δέον νὰ χρεωθῇ ἑκάτερον τῶν δύο Κυβερνήσεων. Βάσει τῶν κοινοποιήσεων τούτων δέον ἢ Ἑλληνικῆ Κυβερνήσεως νὰ προβαίῃ εἰς τὰς ἀντιστοίχους ὀριστικὰς χρεώσεις ἀντὶ τῶν προσωρινῶν τοιούτων.

4) Ἡ ὀριστικὴ ῥύθμισις τῶν καταβολῶν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἐξαιρουμένων τῶν ἐν τῇ πιναγραφῷ 2 προβλεπομένων θὰ λάβῃ χώραν ἀργότερον.

5) Ἡ ρύθμισις αὕτη θὰ ἰσχύσῃ ἀπὸ τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1942.

II. Ἐπισιτιστικὰ μέτρα

1) Ὅμοίως διὰ τὸν ἀνεφοδισμὸν διὰ τροφίμων — πρὸ παντὸς σιτηρῶν — συνήφθησαν συμφωνίαι, αἱ ὁποῖαι θὰ διευκολύνουν οὐσιαστικῶς τὴν ἐπισιτιστικὴν κατάστασιν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Μετὰ τῆς Γερμανικῆς καὶ Ἰταλικῆς Κυβερνήσεως διελευκάνθησαν καὶ τὰ ζητήματα τῶν μεταφορῶν, εἰς τρόπον ὥστε αἱ ὑπὸ τῆς Γερμανίας καὶ Ἰταλίας διατεθειταὶ ποσότητες, θὰ καταφθάνωσιν εἰτε σιδηροδρομικῶς εἰτε διὰ θαλάσσης ἐγκαιρῶς πρὸς κάλυψιν τῶν ἀναγκῶν τῆς καταναλώσεως.

Ἐπίσης συνεφωνήθη, ὅπως ἡ Γερμανία καὶ ἡ Ἰταλία διαθέσωσιν εἰς ἐπαρκεῖς ποσότητας χρησίμους πρώτας ὕλας ὡς π.χ. ἀνθρακας. Ἐλήφθησαν ὅλα τὰ μέτρα πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς μεταφορᾶς τῶν ἀνθράκων τούτων.

3) Λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς κρατούσης δυσκόλου ἐπισιτιστικῆς καταστάσεως ἐν Ἑλλάδι, θὰ παύσῃ, μέχρι νεωτέρας ἀποφάσεως, ἡ ἐξαγωγή εἰς Γερμανίαν καὶ Ἰταλίαν τῶν κάτωθι προϊόντων ἐκ τε τῆς νέας καὶ τῆς παλαιᾶς ἐσοδείας. Σταφίδος, Σουλτανίας, ξηρῶν σύκων, ἐσπεριδοειδῶν, ἀμυγδάλων, ἐλαιῶν, χαρουπιῶν.

Ἡ ῥύθμισις αὕτη δὲν θὰ ἰσχύῃ ὅμως δι' ἐκείνας τὰς ποσότητας ἐκ τῆς παλαιᾶς ἐσοδείας διὰ τὰς ὁποίας ἐκλείσθησαν ἤδη πράξεις αγορῶν. Ἡ ἐξαγωγή ὅμως τούτων θὰ λάβῃ χώραν μόνον ἀναλόγως τῆς ἀφίξεως τῶν συμφωνηθεισῶν ἀποστολῶν σιτηρῶν εἰς Ἑλλάδα.

4) Ὅμοίως καὶ διὰ τὴν ἐξαγωγὴν ἐλαιολάδου ἡ Γερμανία καὶ ἡ Ἰταλία θὰ προμηθεύωνται ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς παραγωγῆς ποσότητας ἀναλόγους πρὸς τὰς προπολεμικῶς ἐξαγομένας ἐξ Ἑλλάδος. Οὕτω ἐξασφαλίζεται ὅτι, διὰ τὴν διστροφὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, διατίθενται αἱ ποσότητες τῆς προπολεμικῆς ἐποχῆς, ἧτοι περὶ 60.000 τόννοι ἐλαιολάδου.

Θέλω γὰρ τονίσω κ. Πρωθυπουργέ, ὅτι εἰς τὰς θυσίας αὐτὰς ὑποβάλλονται ἡ Γερμανία καὶ ἡ Ἰταλία εἰς ἐποχὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ οἰκονομικαὶ δυνάμεις αὐτῶν εὐρίσκονται λόγῳ τοῦ πολέμου εἰς ἐπακρον ἐντεταμέναι μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ κατορθώσῃ νῦν νὰ ὑπερικρίσῃ τὰς ὑπὸ τῶν πολεμικῶν συνθηκῶν προκληθείσας οἰκονομικὰς δυσχερείας.

Δεχθῆτε κ. Πρωθυπουργέ, τὴν βεβαίωσιν τῆς ἐξαίρετου ἐκτιμῆσεώς μου.

Ἐπισημειωθῆναι

ΑΛΤΕΜΠΟΥΡΓΚ

Κοινοποίησης τῆς Συμφωνίας Δεκεμβρίου 1942
πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν

Ο ΕΙΔΙΚΟΣ ΕΝΤΕΤΑΛΜΕΝΟΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΙΤΑΛΙΚΗΣ
ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΔΙΑ ΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΑ
ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐν Ἀθήναις τῇ 5 Δεκεμβρίου 1942

Ἀριθ. Πρωτ. 93

Ποσ. α 32)2

Κύριε Πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως,

Ἀναφορικῶς πρὸς τὴν συνομιλίαν ἧτις ἔλαβε χώραν τὴν νύκτα τῆς 1 πρὸς τὴν 2 Δεκεμβρίου μεταξὺ τῆς Ὑμετέρας Ἐξουχότητος καὶ τοῦ κυρίου Ἑλλήνος Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν ἀφ' ἑνὸς καὶ τῶν τεσσάρων Ἀντιπροσώπων τῶν Δυνάμεων τοῦ Ἄξονος ἀφ' ἑτέρου, σχετικῶς πρὸς τὴν κάλυψιν τῶν ἐξόδων κατοχῆς, ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ἀποστείλω ὑμῖν **συνημμένως, ἐξ ὀνόματος καὶ τοῦ Γερμανοῦ συναδέλφου μου, πρακτικὸν τῆς συνομιλίας ταύτης, ὅπερ καθορίζει τὴν συμφωνηθεῖσαν ρύθμισιν.**

Εὐχαρίστως δράττομαι τῆς εὐκαιρίας, κύριε Πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως, νὰ ἀνανεώσω ὑμῖν τὴν ἔκφρασιν τῆς πλέον ὑψηλῆς μου τιμῆς.

ΝΤ' ΑΓΚΟΣΤΙΝΟ

Συνημμένον 1.

Πρὸς τὴν Α. Ε.

Τὸν Καθ. Κων)τίνον Λογοθετόπουλον

Πρόεδρον τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως

Ἀ θ ή ν α ς

Π Ρ Α Κ Τ Ι Κ Ο Ν

Τῆς Συσκέψεως ἧτις ἐγένετο τὴν νύκτα τῆς 1 πρὸς τὴν 2 Δεκεμβρίου 1942 ἐν Ἀθήναις μεταξὺ τοῦ Ἑλληνικοῦ Πρωθυπουργοῦ καὶ Ἑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν ἀφ' ἑνὸς καὶ τῶν Πληρεξουσίων καὶ εἰδικῶν ἐντεταλμένων τοῦ Ἄξονος ἀφ' ἑτέρου.

α) Τὸ ποσὸν ὄπρω, συμφώνως πρὸς τὸ ἄρθρον 1 τῆς παραγράφου 1α) τοῦ Πρωτοκόλλου τῆς 14 Μαρτίου 1942, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις δέον νὰ θέτῃ μηνιαίως εἰς διάθεσιν τῶν Δυνάμεων Κατοχῆς, ὡς καταβολὴν ἔναντι τῶν εἰς βάρος τῆς ἐξόδων κατοχῆς, ποσὸν τὸ ὁποῖον τὴν ἡμερομηνίαν ἐκείνην εἶχεν ὀφισθῆ εἰς 1.500 ἑκατομ. δραχμῶν, προσαρμύζεται νῦν — ἀπὸ τῆς 1 παρελθόντος Νοεμβρίου — πρὸς τὴν μειωθεῖσαν ἀγοραστικὴν ἀξίαν τῆς δραχμῆς, ἐπὶ τῇ βύσει κινήτης κλίμακος εἰς ἣν ὁ μέσος δείκτης τῶν τιμῶν τῆς 14 Μαρτίου 1942 παραβάλλεται πρὸς 100 καὶ ὁ ἐκάστου μηνός, ἀπὸ τοῦ Νοεμβρίου ἔ. ἔ. θὰ προκύψῃ ἀπὸ τὸν μέσον ὄρον τῶν τιμῶν αἵτινες ἐπραγματοποιήθησαν εἰς Ἀθήνας τὰ Σάββατα τοῦ αὐτοῦ μηνός. Τὰ εἶδη ἄτινα θὰ χρησιμοποιήσῃσι διὰ τὸν καθορισμὸν, τῶν προειρημένων μέσων ὄρων τῶν τιμῶν εἶναι τὰ ἀκόλουθα: Ἄρτος, ζυμαρικά, ὄσπρια, ἔλαιον, κρέας, ἰχθυῖες, ὀπῶραι, ξηροὶ καρτοί, σταφίς, πατάται, γάλα, λαχανικά, οἶνος.

Ἐννοεῖται ὅμως ὅτι ὁσάκις τὸ ἐν λόγω ποσόν, ὑπολογιζόμενον ὡς ἄνω, ὑπερβαίνει τὰ 8 δισεκατομμύρια δραχμῶν, τὸ ἀνώτατον ὄριον τῶν 8 δισεκ. δραχμῶν παραμένει καὶ ὄρισται διὰ τὴν καταβολὴν κατὰ τὸν περὶ οὗ πρόκειται μῆνα.

Ἐκ τοῦ ποσοῦ τῆς ἄνωθι καταβολῆς, τὸ ἕμισυ θὰ καταβάλληται εἰς τὸ Ἰταλικὸν Σῶμα Κατοχῆς καὶ τὸ ἕμισυ εἰς τὸ Γερμανικὸν Σῶμα Κατοχῆς.

β) Τὰ εἰς δραχμὰς ἀναγκαιοῦντα ποσὰ διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν ἐξόδων κατοχῆς, τὰ ὑπερβαίνοντα τὴν προειρημένην ἄνωθι καταβολὴν θὰ ἐξευρισκῶνται κατὰ κανόνα διὰ τοῦ συστήματος τῆς ἐπὶ πλέον διαφορᾶς τιμῶν ἐπὶ τῶν εἰσαγομένων ἐμπορευμάτων, ἀντιστοίχως ὑπὸ τῆς Ντεγρίγγεσ καὶ SAGIC ἐνεργούσης ἐκάστης ἐπὶ τῶν ἐκ τῆς χώρας τῆς προερχομένων, ἐμπορευμάτων.

Τὰ ἀναγκαιοῦντα εἰς τὰ δύο Σώματα Κατοχῆς ποσὰ, ἐν ἀναμονῇ τῆς ἀφίξεως τῶν ἐμπορευμάτων καὶ τῆς πραγματοποιήσεως τῶν ἀντιστοίχων πλεονασμάτων ἐκ τῆς διαφορᾶς τιμῶν ἢ λόγῳ ἀκαταστασίας εἰς τὰς ἀφίξεις, ἀνωμαλίας μεταφορῶν καὶ τὰ τοιαῦτα, θὰ ζητῶνται ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν ὑπὸ τῶν εἰδικῶν ἐν Ἀθήναις Ἐντεταλμένων Ἰταλοῦ καὶ Γερμανοῦ καὶ θὰ εἴθενται εἰς διάθεσιν διὰ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος.

Τὰ ποσὰ ταῦτα θὰ ἀγωντα εἰς χρέωσιν, ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς Ἑλλάδος, τῶν Κυβερνήσεων Ἰταλίας καὶ Γερμανίας, εἰς ἐκάστην διὰ τὸ παραληφθῆν ὑπὸ τοῦ ἀντιστοίχου Σώματος Κατοχῆς μέρος, εἰς «ἰδιαιτέρον λισμὸν» εἰς δραχμὰς ἀτόκως, ὅστις θ' ἀνοιχθῆ
Οἱ
λ)σμοὶ οὗτοι θὰ πληρῶνῶνται ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου 1943 ἐκ τῶν

κεφαλαίων τῆς ἐπὶ πλεόν διαφορᾶς τιμῶν τῶν ὡς ἀνωτέρω εἰσαγομένων ἐμπορευμάτων εἰς μηνιαίας δόσεις, ἀντιστοιχοῦσας πρὸς τὸ 10 τοῖς ἑκατὸν τοῦ συνόλου τοῦ ἐν λόγῳ λησμοῦ τὴν 31 Μαρτίου 1943.

γ) Εἰς τὰ πληρωθησόμενα ποῦ κατὰ τὰ ἄρθρα α' καὶ β' δὲν συμπεριλαμβάνονται αἱ πληρωμαὶ αἴτινες θὰ γίνωνται ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τῶν Ἑλληνικῶν Κρατικῶν Ὑπηρεσιῶν διὰ τοῖς ἐν τῷ συνημμένῳ καταλόγῳ ὀριζομένους σκοποῖς.

Ἡ Ἱταλικὴ καὶ ἡ Γερμανικὴ Κυβέρνησις εἶναι σύμφωνοι νὰ περιορίσωσι τὴν μερίδα τῶν πληρωμῶν τούτων ἣτις παραμένει εἰς βάρος τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως εἰς 4 δισεκατομμύρια δοχ. μηνιαίως, ἡμίση διὰ τὰ ἔξοδα ἅτινα ἀφοροῦν τὸ Ἱταλικὸν Σῶμα Κατοχῆς καὶ ἡμίση διὰ τὰ ἀφορῶντα τὸ Γερμανικὸν Σῶμα Κατοχῆς.

Τὰ ποσὰ τῶν ἐξόδων τούτων τὰ ὑπερβαίνοντα δι' ἕκαστον Σῶμα Κατοχῆς τὰ δύο δισεκατομμύρια δοχ. μηνιαίως θὰ ἀγνοῦνται ὑπὸ τῆς Τραπέζης Ἑλλάδος εἰς χρέωσιν τῶν Κυβερνήσεων Ἱταλίας καὶ Γερμανίας εἰς τὸν ἀντίστοιχον «ἰδιαίτερον λησμόν» περὶ οὗ ἐν τῷ ἄρθρῳ β'.

δ) Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ ἐξακολουθήσῃ νὰ ἔχῃ εἰς βάρος τῆς, ἐκτὸς τῶν πληρωμῶν περὶ ὧν ἐν τοῖς ἄρθροις α' καὶ γ' τὰς δαπάνας ὀδικῶν κατασκευῶν καὶ τῶν τοῦ σιδηροδρόμου Ἀγρινίου.

ε) Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ θέσῃ εἰς διάθεσιν τῶν Ἑνόπλων Ἱταλικῶν καὶ Γερμανικῶν Δυνάμεων, ἐναντι πληρωμῆς εἰς τιμὰς ἐπιτάξεως τὰ δομήσιμα ὑλικά καὶ δι' ἀναγκαίας ἐπισκευὰς ἐφ' ὅσον τὰ ὑλικά ταῦτα ὑπάρχουσιν ἐν Ἑλλάδι. Ἐν περιπτώσει ἀνάγκης αἱ Ἱταλικαὶ καὶ Γερμανικαὶ Ἐνοπλιὶ Δυνάμεις θὰ δύνανται νὰ ἐνεργήσωσιν ἀπ' εὐθείας τὰς ἐπιτάξεις.

στ) Αἱ συμφωνίαι αὗται παραμένουσιν ἐν ἰσχύϊ μέχρι τῆς 31 Μαρτίου 1943. Τὸν Μάρτιον τοῦ 1943 θὰ παραταθῶσιν ἢ θὰ ἀναθεωρηθῶσιν κοινῇ συμφωνίᾳ διὰ συμφωνηθησομένην περαιτέρω χρονικὴν περίοδον.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 2 Δεκεμβρίου 1942 - XXI

Ὑπογραφή

Συνημμένως. Εἰς Φάκελλοις

(Μετέφρασε Α. Α. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ)

Κ Α Τ Α Λ Ο Γ Ο Σ

1) Δαπάναι διὰ τὴν μίσθωσιν τῶν ἀναγκαιούτων ἀκινήτων διὰ τὴν στέγασιν τῶν στρατευμάτων (Ἀξικῶν καὶ Στρατιωτῶν) Ἰταλικῶν καὶ Γερμανικῶν καὶ τοῦ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ στρατοῦ προσωπικοῦ, ὡς καὶ διὰ τὴν στέγασιν τῶν ὀχημάτων καὶ κτηνῶν, καὶ διὰ τ' ἀναγκαιούτα οἰκήματα καὶ διὰ συναφεῖς ὑπηρεσίας καὶ ἐντευκτήρια. Ἐννοεῖται ὅμως ὅτι αἱ δύο Στρατιαὶ θὰ καθορίσωσιν αὐστηρὸν ἔλεγχον διὰ τὴν χρῆσιν τῶν ἐπιτεταγμένων ἀκινήτων καὶ δέον ν' ἀπαγορευθῇ νὰ καταλαμβάνωνται οἰκήματα ὑπὸ μεμονωμένων ὀπλιτῶν.

Τὰ διαμερίσματα καὶ αἱ αἰθούσαι δέον νὰ καταλαμβάνωνται ἀποκλειστικῶς ὑπὸ Ἀξιωματικῶν καὶ Ὑπαξιωματικῶν.

Δέον ν' ἀπαγορευθῇ ἐπίσης νὰ ὑπάρχωσιν ἐπιτεταγμένα οἰκήματα ἢ δεσμευμένα ἄτινα νὰ παραμένωσι κενά.

Αἱ δαπάναι αὗται δέον νὰ μὴ ὑπερβαίνωσι τὸ ποσὸν ὅπερ ἀντιστοιχεῖ κατὰ μῆνα πρὸς δαπάνην 190 ἑκατομμυρίων ἀναγραφομένην τὸν Μάρτιον τοῦ 1941 ἐπὶ τῇ βᾶσει τῆς κινήτης κλίμακος περὶ ἧς ἐν τῷ σημερινῷ πρακτικῷ, παραγρ. α) μὲ ἀνώτατον ὄριον 1 δισεκατομμύριον (6/10 διὰ τὴν Γερμανίαν, 4/10 διὰ τὴν Ἰταλίαν).

Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις δεύει νὰ ἐξασφαλίσῃ εἰς τὰ ὄρια τῆς δαπάνης ταύτης, ἀπάσας τὰς ἀναγκαιούσας μισθώσεις.

2) Δαπάναι διὰ τὰς ἐργασίας τὰς ἀπαραιτήτους διὰ τὴν διαρρύθμισιν καὶ τὰς ἐπισκευὰς τῶν οἰκημάτων τῶν προοριζομένων πρὸς στέγασιν τῶν στρατευμάτων καὶ τῶν ὀχημάτων καὶ κτηνῶν περὶ ὧν 350 ἑκατομ. διὰ τὴν Γερμανίαν καὶ 350 διὰ τὴν Ἰταλίαν.

3) Δαπάναι διὰ τὴν προμήθειαν τῶν εργαλείων καὶ ἐπίπλων ἀπολύτως ἀπαραιτήτων διὰ τὰς στεγάσεις τῶν στρατευμάτων καὶ τοὺς χώρους διαφυλάξεως τῶν ὀχημάτων καὶ τῶν κτηνῶν (κατὰ προσέγγισιν 125 ἑκατ. διὰ τὴν Γερμανίαν καὶ 85 ἑκατομ. διὰ τὴν Ἰταλίαν).

4) Δαπάναι διὰ τὰς διὰ σιδηροδρόμου μεταφορὰς.

5) Ἡμερομίσθια τοῦ ὑπαλληλικοῦ προσωπικοῦ τοῦ ἀσχολουμένου μὲ τὴν καθαρότητα τῶν οἰκημάτων ἐν γένει τῶν κατελιημμένων ὑπὸ τῶν Ἀρχῶν Κατοχῆς.

Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ ἀνακοινῇ κατὰ μῆνα, εἰς τὸ τέλος ἑκάστου μηνός, τὰς γενομένας ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τῶν Ἑλληνικῶν Κρατικῶν μὲ ὑπηρεσιῶν δαπάνας διὰ τοὺς ὡς ἄνω σκοποὺς ἀναγράφουσα αὐτὰς λεπτοεῶς ὡς μίαν πρὸς μίαν.

Ἐγγραφοῦ τοῦ Ὑπουργοῦ Οἰκονομικῶν πρὸς τὸν κ. Πρόεδρον

Ἀθῆναι τῇ 20 Νοεμβρίου 1942

Ἀριθμ. Ἐμπ. Πρωτ. 7

Πρὸς τὴν

Α. Ε. τὸν Κύριον Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως

Ἐ ν τ α ὺ θ α

Κύριε Πρόεδρε,

Εἰς ἀπάντησιν ὑμετέρων ἀπὸ 16 καὶ 18 τρέχοντος καὶ ὑπ' ἀριθμ. 121 καὶ 122 πρωτ. ἀπορ. καὶ κατόπιν τῆς ἀπὸ 14 Νοεμβρίου ε. ε. ὑπὸ στοιχεῖα ΠΠ—100/2 Ν ἐπιστολῆς τοῦ Γερμανικοῦ Πληρεξουσίου τοῦ Ράιχ, ἧς ἀντίγραφον ἐπισυνάπτω, γνωρίζω ὑμῖν ὅτι τὸ ζήτημα τῶν δαπανῶν κατοχῆς δέον ὅπως ἀπασχολήσῃ ὑμᾶς σοβαρῶς καὶ ἐπειγόντως, διὰ μίαν ριζικὴν καὶ ὀριστικὴν ρύθμισιν, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν πόρων καὶ δυνατοτήτων τῆς χώρας, διότι πᾶσα ἀναβολὴ καὶ πᾶν ἡμίμετρον συνεπάγεται τὴν καταστροφὴν τῆς Χώρας καὶ σοβαροτάτας εὐθύναις διὰ τὴν Κυβέρνησιν. Μόνον ὅπως ἐξαιρετικῶς καὶ ἵνα μὴ δημιουργηθῶσι δυσχέρειαι ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς ὑπὸ νέαν σύνθεσιν νέας Κυβερνήσεως, τῇ ἐγγράφῳ ὑμῶν ἐντολῇ, εἶναι δυνατόν τὸ Ὑπουργεῖον Οἰκονομικῶν ν' ἀναλάβῃ τὴν εὐθύνην ἐντολῆς πρὸς τὴν Τράπεζαν, μᾶς προκαταβολῆς μὴ ὑπερβαινούσης τὰ 2500 ἑκατομ. δραχμῶν δι' ἀμφοτέρα τὰ Κράτη, ὑπὸ τὸν ρητὸν ὄρον, κοινοποιήσεως παρ' ὑμῶν καταλλήλως, ὅτι πρὸ οἰασδήποτε νέας αἰτήσεως θὰ ρυθμισθῇ τὸ ὅλον ζήτημα τῶν δαπανῶν τούτων ὀριστικῶς.

Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν

Σ. ΓΚΟΤΖΑΜΑΝΗΣ

Ἀπάντησις τοῦ κ. Λογοθετοπούλου

Ἀθῆναι τῇ 20 Νοεμβρίου 1942

Ἀριθμ. Πρωτ. Α. Π. 219

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ
ΓΡΑΦΕΙΟΝ
ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

Π ρ ὄ ς

Τὸν κ. Ὑπουργὸν τῶν Οἰκονομικῶν

Ἐ ν τ α ῦ θ α

Εἰς ἀπάντησιν τῆς ἀπὸ 20ῆς τρέχοντος καὶ ὑπ' ἀριθμὸν μυστικοῦ πρωτοκόλλου σας 7 ἀναφορᾶς σας, ἔχω τὴν τιμὴν νὰ παρακαλέσω Ὑμᾶς ὅπως καταβάλητε εἰς τὰς ἀρχὰς κατοχῆς τὸ ἐν τῇ ὥσ' ἄνω ἐπιστολῇ σας ἀναφερόμενον ποσόν.

Ἐπὶ τούτοις σᾶς γνωρίζω ὅτι, διὰ ταῦταρίθμου ἐγγράφου μου πρὸς τὰς ἐν λόγῳ ἀρχὰς θέλω ζητήσῃ τὴν ἀμεσον ρύθμισιν τοῦ ζητήματος τῶν δαπανῶν.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως
Κ. ΛΟΓΟΘΕΤΟΠΟΥΛΟΣ